

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість АТ «Мотор Січ»

Виконала: студентка 2 курсу групи 8.0720
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування, освітня програма фінанси і кредит

В.В. Белік

Керівник к.е.н., проф., Кущик А.П.

Рецензент д.е.н., доцент Огренич Ю.О.

Запоріжжя – 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній рівень магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« _____ » _____ 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Белік Вікторії Вікторівні

1. Тема роботи: «Аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість АТ «Мотор Січ»
керівник роботи: Кущик Анатолій Петрович, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 30 червня 2021 р. № 966-с.
2. Строк подання студентом роботи: 16 листопада 2021 р.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності АТ «Мотор Січ», Державної служби статистики України, Державної авіаційної служби України, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність, та фактори, які впливають на фінансову стійкість авіаційного підприємства, визначити основні принципи та методи управління фінансовою стійкістю; провести оцінку фінансового стану АТ «Мотор Січ»; провести аналіз фінансової стійкості та ліквідності АТ «Мотор Січ»; розробити заходи для підвищення фінансової стійкості підприємства.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 19 рис., 23 табл. і 2 формули

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Кущик А.П., к.е.н., проф.	5.07.2021 р.	5.07.2021 р.
2	Кущик А.П., к.е.н., проф.	12.09.2021 р.	12.09.2021 р.
3	Кущик А.П., к.е.н., проф.	03.10.2021 р.	03.10.2021 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2021 р. – 30.07.2021 р.	виконано
2.	Виконання вступу	1.08.2021 р. – 08.08.2021 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2021 р. – 12.09.2021 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2021 р. – 1.10.2021 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	2.10.2021 р. – 16.10.2021 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	17.10.2021 р. – 1.11.2021 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	1.11.2021 р. – 15.11.2021 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедрі	16.11.2021 р.	виконано

Студент _____ В.В. Белік
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ А.П. Кущик
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 104 с., 19 рис., 23 табл., 73 джерела, 1 додаток.

Об'єктом дослідження для даної роботи виступає фінансова стійкість АТ «Мор Січ».

Предметом дослідження є внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства.

Метою роботи є подальший розвиток теоретичних положень та удосконалення методичних і практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості авіаційного підприємства.

Завдання: 1) аналіз літературних даних щодо факторів впливу на фінансову стійкість підприємства; 2) оцінка фінансового стану АТ «Мотор Січ»; 3) підбір найбільш ефективних факторів підвищення фінансової стійкості підприємства.

Методи досліджень: діалектичний метод пізнання, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, методи дедукції та індукції, аналізу та синтезу, метод математичного моделювання.

Одержані результати та їх новизна: 1) визначено оптимальні напрями підвищення фінансової стійкості підприємства на даному етапі розвитку; 2) розроблено рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансовим станом підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Запропоновані методичні рекомендації можуть бути використані на досліджуваному підприємстві як методичне забезпечення для оцінки фінансової стійкості підприємства та як консультаційні та інформаційні матеріали.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ,
КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЬ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, РОЗШИРЕННЯ
ВИРОБНИЦТВА

SUMMARY

Qualifying work: 104 p., 19 fig., 23 tab., 73 references, 1 annex.

The object of study is the financial stability of the aviation company.

The purpose of qualification work is the further development of theoretical provisions and improvement of methodological and practical recommendations for increasing the financial stability of the aviation enterprise.

Tasks: 1) analysis of the concept of financial stability of the enterprise based on the opinions of famous scientists; 2) analysis of approaches to defining the concept of financial stability; 3) analysis of factors influencing the financial stability of the aviation enterprise; 4) analysis of organizational and economic characteristics of the Joint Stock Company "Motor Sich"; 5) analysis of the financial condition of the enterprise; 6) assessment of financial stability and liquidity of the enterprise.

Methods of research: a systematic approach to the study of economic events and processes. During research performance scientific methods of cognition were used: methods of induction and deduction, terminological analysis and comparison, calculation methods, theoretical generalization; cause-effect relationship methods, abstract-logical method and method of mathematical modelling.

The results obtained and their novelty: 1) the algorithm of an estimation and definition of type of financial stability of the enterprise for acceptance of administrative decisions is developed; 2) assessment of the financial stability of Motor Sich; 3) recommendations for further increase of financial stability of Motor Sich were provided.

Information base – legislative acts, normative-legal documents, modern publications, works of well-known economists and financiers who addressed the issue of managing the financial stability of enterprises.

The methodological basis consists of methods of system, structural, factor and comparative analysis.

The practical significance of this work, conclusions, research and proposed methodological recommendations can be used in the researched enterprise as a

methodological support for assessing the financial stability of the enterprise and as consulting and information materials of the head of the enterprise.

FINANCIAL STABILITY, LIQUIDITY, SOLVENCY, CREDIT CAPACITY,
PROFITABILITY, PRODUCTION EXPANSION

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1 Поняття та сутність фінансової стійкості підприємства.....	11
1.2 Підходи до визначення фінансової стійкості підприємства.....	18
1.3 Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства.....	23
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «МОТОР СІЧ» У 2020-2021 РР.....	36
2.1 Організаційно-економічна характеристика АТ «Мотор Січ».....	37
2.2 Аналіз фінансового стану АТ «Мотор Січ».....	46
2.3 Оцінка фінансової стійкості та ліквідності АТ «Мотор Січ».....	57
2.4 Аналіз факторів що впливають на фінансову стійкість АТ «Мотор Січ»...66	
3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «МОТОР СІЧ».....	78
3.1 Основні напрямки підвищення фінансової стійкості (з урахуванням світового досвіду).....	78
3.2 Оцінка ефективності запропонованих заходів щодо покращення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ».....	87
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	98
ДОДАТКИ.....	105

ВСТУП

У ринкових умовах кожному суб'єкту господарювання необхідно підтримувати ефективне функціонування своєї діяльності. Запорукою виживання та основою стабільного становища підприємства слугує його фінансова стійкість. Вона відображає такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи фінансами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції, а також витрати на його розширення та оновлення.

Визначення меж фінансової стійкості підприємств відноситься до числа найбільш важливих економічних проблем, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до відсутності у підприємств коштів на розвиток виробництва, їх неплатоспроможності і, зрештою, до банкрутства, а надмірна стійкість перешкоджатиме розвитку, обтяжуючи підприємство зайвими витратами на зберігання запасів та резервів.

Високий рівень витратності авіаційної галузі обумовлений специфікою виробництва та реалізації послуг, та має визначальний вплив на збитковість підприємств цієї галузі. Такі підприємства вимагають розкриття питань управління фінансовою стійкістю у більш глибокому методичному плані.

В сучасних умовах жодне підприємство не може стабільно та ефективно функціонувати без грамотної та продуманої системи управління фінансами. Однією з основних її складових є оцінка фінансової стійкості підприємства.

Актуальність даної роботи полягає у тому, що кожне підприємство має аналізувати свою діяльність, знаходити шляхи покращення фінансових результатів та інших показників аби успішно функціонувати на ринку та отримувати високий прибуток.

Тому дуже важливо проводити аналіз фінансової стійкості підприємства, яка полягає у оцінці його ліквідності, платоспроможності та відповідності забезпеченості запасів та витрат джерелами їх формування.

Фінансова стійкість характеризує стабільне перевищення доходів над витратами, вільний перерозподіл грошових засобів та їх ефективне використання у виробництві та реалізації. Це головний компонент стійкості підприємства.

Метою роботи є подальший розвиток теоретичних положень та удосконалення методичних і практичних рекомендацій щодо підвищення фінансової стійкості авіаційного підприємства.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

- розкрити сутність поняття «фінансова стійкість»;
- виявити фактори, що як негативно, так і позитивно впливають на зміну фінансової стійкості;
- розглянути деякі існуючі методики оцінки фінансової стійкості;
- провести аналіз фінансової стійкості конкретного підприємства;
- розрахувати показники, що характеризують фінансову стійкість;
- сформулювати рекомендації щодо покращення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ».

Об'єктом дослідження для даної роботи виступає фінансова стійкість АТ «Мотор Січ».

Предметом дослідження є внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на фінансову стійкість підприємства.

Наукова і практична новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та практичній реалізації запропонованих методів оцінки фінансової стійкості підприємства.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовані наступні положення, що містять елементи наукової новизни:

- отримав подальший розвиток алгоритм оцінки та визначення типу фінансової стійкості підприємства для прийняття управлінських рішень;
- проведено оцінку фінансової стійкості підприємства АТ «Мотор Січ»;
- надано рекомендації для подальшого підвищення фінансової стійкості підприємства АТ «Мотор Січ».

Для розкриття досліджуваної теми використано законодавчі акти, нормативно-правові документи, сучасні публікації, роботи відомих економістів та фінансистів, які зверталися до питання про управління фінансовою стійкістю підприємств.

Методологічну базу складають методи системного, структурного, факторного та порівняльного аналізів.

В роботі використані графічні, табличні та розрахункові інструменти дослідження.

Інформаційна база – навчальні посібники провідних фахівців у галузі фінансового менеджменту, фінансова звітність та фактичні дані досліджуваного підприємства, дослідження аналітиків.

Практична значимість даної роботи, висновки, дослідження та запропоновані методичні рекомендації можуть бути використані на досліджуваному підприємстві як методичне забезпечення для оцінки фінансової стійкості підприємства та як консультаційні та інформаційні матеріали керівника підприємства.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття та сутність фінансової стійкості підприємства

У ринковій економіці стійкість підприємства є одним з найважливіших чинників що дозволяють оцінити її конкурентоспроможність. Чим вищою є стійкість організації, тим меншою є її залежність від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури. Можливість організацій зберегти досягнутий рівень діяльності, отримувати конкурентні переваги на ринку, підвищити свій економічний потенціал, збільшити доходи власників компаній у сучасних умовах залежить від здатності підприємства впоратися з негативним впливом зовнішнього середовища та ефективно використовувати всі його обмежені ресурси для підтримки необхідного рівня конкуренції. Отже, для його забезпечення потрібні стабільно та ефективно діючі підприємства, у зв'язку з чим актуалізується питання забезпечення їхньої стійкості.

Фінансова стійкість є однією з важливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Поняття «фінансової стійкості» підприємств має багато трактувань, воно є більш широким ніж поняття «платоспроможність» та «кредитоспроможність», оскільки несе в собі оцінку діяльності підприємства з різних боків.

Науковці різняться у своєму трактуванні сутності поняття фінансова стійкість. На початку 90-х рр. фінансова стійкість підприємства характеризувалася наявністю та обсягами власних коштів, за умови, що запаси власних коштів підприємства перевищували позикові. Вона розраховувалася також співвідношенням власних і позикових коштів в активах підприємства, темпами накопичення власних коштів, співвідношенням довгострокових і короткострокових зобов'язань, достатнім забезпеченням матеріальних оборотних засобів власними джерелами.

Існує безліч визначень фінансової стійкості. Загальним для більшості з них є те, що фінансова стабільність полягає у відсутності загальносистемних епізодів, в яких фінансова система не функціонує (кризи). Йдеться також про стійкість фінансових систем до стресу [9, с. 49]. Фінансова стійкість характеризується здатністю підприємства фінансувати свою діяльність як за рахунок власних, так і за рахунок позикових коштів. Розглянемо деякі визначення поняття фінансова стійкість відомих науковців (табл. 1.1).

Таблиця 1.1 – Тракткування поняття фінансова стійкість вченими-економістами [8]

Автори	Визначення
Н. А. Мамонтова [1]	«Економічний стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва»
В. М. Родіонова, М. О. Федотова [2]	«Це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого ризику»
І. А. Бланк [3]	Фінансова стійкість – характеристика стабільного фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових ресурсів.
М. Я. Коробов [4]	«Якщо параметри діяльності підприємства відповідають критеріям позитивної характеристики фінансового стану, говорять про фінансову стійкість підприємства. Фінансова стійкість формується під впливом рентабельності діяльності. Якщо підприємство збиткове, малорентабельне. Якщо величина прибутку падає, говорити про задовільний фінансовий стан, фінансову стійкість не доводиться»
О. С. Стоянова [5]	«Фінансова стійкість передбачає збіг чотирьох сприятливих характеристик: платоспроможності; ліквідності балансу; кредитоспроможності; високої рентабельності»
Г. В. Савицька [6]	«Здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів в мінливому внутрішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість в межах допустимого рівня ризику»
Л. А. Лахтіонова [7]	«Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення.»

Розглядаючи поняття фінансової стійкості підприємства необхідно звернутися до поняття фінансового стану підприємства (далі ФСП). ФСП – це складна економічна категорія, що відображає здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на певний момент часу, і вчасно розраховуватися за зобов'язаннями, зберігаючи при цьому інвестиційну привабливість. Протягом всього існування підприємства відбувається безперервний процес обороту його капіталу, змінюється структура фінансових активів і джерел їх формування, та як наслідок фінансове становище підприємства. Яке може бути як стійким, стабільним, так і нестійким, передкризовим або навіть знаходитися в стані банкрутства. Про стійке або нестійке фінансове становище компанії може свідчити його здатність здійснювати платежі, реагувати на зовнішніх та внутрішніх агресорів, балансувати на ринку в умовах жорстокої конкуренції, підтримувати платоспроможність в непередбачених обставинах.

Поточна платоспроможність організації проявляється як її зовнішнє фінансове становище, в той час як фінансова стійкість демонструє внутрішню сторону організації, забезпечуючи її платоспроможність в тривалій перспективі, основою для якої служить збалансованість активів і пасивів організації, а так само доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків. Фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів в умовах змінюваного внутрішнього та зовнішнього середовища, гарантувати його платоспроможність та інвестиційну привабливість в довгостроковій перспективі у межах допустимого рівня ризику.

Стале фінансове становище підприємства формується при дотриманні наступних умов:

- організація володіє активами високої якості;
- організація має достатній рівень власного капіталу, рентабельності, ліквідності;
- організація отримує стабільні доходи;

- організація має можливість отримувати кредити і позики на вигідних умовах.

Крім вище перерахованого компанія повинна володіти гнучким капіталом, і керувати ним таким чином, щоб доходи перекривали витрати і при цьому приносили прибуток, для забезпечення самоокупності та можливості зростання і розширення компанії. Фінансова стійкість оцінюється за різними параметрами, які в сукупності дають нам уявлення про становище фірми в цілому. Індикатори фінансової стійкості, згідно можна класифікувати як статичні і динамічні.

До статичних індикаторів автор відносить показники, що характеризують структуру капіталу, рівновагу окремих груп активів і пасивів, ліквідність балансу. Вони фіксують стан підприємства на певну дату, на їх основі і визначається тип фінансової стійкості. До динамічних індикаторів відносять показники ділової активності, яка проявляється в сталості отримання підприємством прибутку, прискоренні оборотності капіталу і ефективності його використання. Позитивна динаміка даної групи показників демонструє нам фінансово стійке положення організації в перспективі.

Стабільне та стійке фінансове становище підприємства залежить від результатів його роботи в ході операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Якщо поставлені плани і завдання виконуються, не зважаючи на мінливий економічний клімат, то це позитивним чином відзначається на фінансовому становищі підприємства. Якщо ж, навпаки, в результаті спаду обсягів виробництва і продажів відбувається підвищення собівартості товарів і послуг, зменшення прибутку, то, як наслідок погіршується і фінансова ситуація на підприємстві, падає рівень його платоспроможності.

Отже, стійкий фінансовий стан організації – це наслідок вмілого фінансового, правового та економічного управління всім комплексом факторів, які так чи інакше впливають на результати господарської діяльності підприємства. У той же час, коли підприємство підтримує оптимальний рівень фінансової стійкості, це дозволяє йому позитивно впливати на виконання виробничих планів і забезпечувати виробництво усіма необхідними ресурсами.

Тому, якщо розглядати фінансову стійкість як частину господарської діяльності підприємства, то варто сказати, що вона повинна бути орієнтована на забезпечення планомірних надходжень і фінансово грамотне користування грошовими ресурсами, дотримання економічного і фінансового планування, досягнення раціональних пропорцій власного і позикового капіталу та ефективність його використання.

Так щоб зрозуміти рівень фінансової стійкості і розробити план по її підвищенню, варто зробити економічний аналіз.

Економічний аналіз – це науковий спосіб пізнання сутності економічних явищ і процесів, заснований на розподілі їх на складові частини і вивченні у всьому різноманітті зв'язків і залежностей. Для проведення аналізу фінансової стійкості необхідно поставити наступні завдання:

- своєчасна незалежна і об'єктивна діагностика фінансового стану підприємства, ідентифікація «проблемних зон» і причини їх появи;
- пошук ресурсів поліпшення фінансового стану, підвищення рівня платоспроможності;
- розробка методів для ефективного і продуктивного використання фінансових ресурсів;
- прогнозування можливого фінансового стану підприємства в майбутньому і розробка моделей фінансової поведінки підприємства в різних економічних умовах та за різного рівня конкуренції.

За своєю суттю аналіз фінансової стійкості підприємства базується на відносних показниках балансу, як наслідок досить важко зіставити абсолютні показники в умовах інфляції та мінливого ринкового середовища, яке постійно змінюється.

Фінансова стійкість – це певний стан рахунків підприємства, який гарантуватиме його постійну платоспроможність. В результаті здійснення будь-якої господарської операції фінансовий стан може залишатися незмінним, покращитися або погіршитися. Потік господарських операцій, що здійснюються

щодня і є причиною певного стану фінансової стійкості, переходу від одного типу стійкості до іншого.

Розуміння граничних обмежень щодо змін у джерелах коштів, що використовуються для інвестування в основні фонди або запаси капіталу, дозволяє генерувати такі потоки господарських операцій, що дозволять покращити фінансове становище та стабільність підприємства.

Фінансова стійкість визначається доходом, що перевищує витрати, вільною експлуатацією фондів та безперервним процесом виробництва та реалізації продукції. Фінансова стабільність формується в процесі всієї виробничо – фінансової діяльності і є основною складовою загальної стабільності підприємства. Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, що забезпечує розвиток підприємства за рахунок зростання прибутку та капіталу, зберігаючи плато- та кредитоспроможність на прийнятному рівні ризику.

Фінансову стійкість розглядають як стабільність фінансового становища, що виражається в збалансованості фінансів, достатній ліквідності активів, наявності необхідних резервів.

Фінансова стійкість – це стабільність діяльності підприємства в довгостроковій перспективі. Вона пов'язана, перш за все, із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів та інвесторів. Оцінка фінансової стійкості здійснюється виходячи з результатів і висновків попередніх етапів аналізу: аналізу майнового стану, динаміки і структури джерел його формування, наявності власних оборотних коштів, аналізу ліквідності.

Фінансова стійкість спрямована одночасно і на підтримку рівноваги структури фінансів організації, і на уникнення ризиків для інвесторів та кредиторів. Її доцільно вимірювати такими показниками, як співвідношення власних і позикових джерел, що використовуються для формування майна, відображеного в активі балансу. Таким чином, фінансова стійкість характеризується співвідношенням власних і позикових коштів з активами

організації, що відображає тільки загальні риси фінансової стійкості і вимагає додаткових обґрунтувань.

У довгостроковій перспективі одним з основних і найбільш важливих показників фінансової стійкості організацій, безумовно, є чистий (нерозподілений) прибуток.

Чим вищий рівень генерування прибутку підприємства в процесі її діяльності, тим меншою є потреба в залученні фінансових коштів із зовнішніх джерел і, при інших рівних умовах, тим вищий рівень стійкості розвитку, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку. Прибуток є основним захисним механізмом, що захищає організацію від загрози банкрутства. Хоча така загроза може виникнути і в умовах прибуткової діяльності (при використанні невиправдано високої частки позикового капіталу, особливо короткострокового; при недостатньо ефективному управлінні ліквідністю активів), але, за інших рівних умов, організація набагато успішніше виходить з кризового стану при високому потенціалі генерування прибутку.

За рахунок капіталізації отриманого прибутку може бути швидко збільшена частка високоліквідних активів (відновлена платоспроможність), підвищена частка власного капіталу при відповідному зниженні обсягу використовуваних позикових коштів (підвищена фінансова стійкість).

Для підтримки фінансової стійкості підприємства важливим є зростання не тільки прибутку, але і його рівня щодо вкладеного капіталу або витрат організації тобто рентабельність. Слід пам'ятати, що висока прибутковість пов'язана і з високим ризиком, а це означає, що замість отримання доходу організація може зазнати значних збитків і стати неплатоспроможною.

Отже, в прагненні підприємства до високої ефективності доводиться обирати між рентабельністю або ліквідністю, аби поєднати динамічний розвиток з достатністю коштів і високою платоспроможністю. Підприємство постійно стикається з проблемою нарощування обороту продажів за рахунок поєднання самофінансування із запозиченнями.

Здатність підприємства своєчасно проводити платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі, підтримувати свою платоспроможність у несприятливих обставинах свідчить про його стійкий фінансовий стан.

1.2 Підходи до визначення фінансової стійкості підприємства

В економічній літературі мають місце різні точки зору щодо трактування поняття «фінансова стійкість». За визначенням Заюкової М. С., фінансова стійкість – це такий стан підприємства, за якого обсяг його власних коштів достатній для погашення зобов'язань у довготерміновому періоді, кошти, які вкладені в підприємницьку діяльність, окупаються за рахунок грошових надходжень від господарської діяльності, а отриманий прибуток забезпечує самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів» [10, с. 93]. Кремень В. М. та Щепетков С. Я. зазначають, що «фінансова стійкість підприємства означає здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовища» [11, с. 110]. Подібне трактування пропонує Марцин В. С.: «Фінансова стійкість – це здатність підприємства стабільно розвиватися, зберігаючи свою фінансову безпеку в умовах ризикового внутрішнього і зовнішнього середовища з метою максимізації фінансових результатів і забезпечення розширеного відтворення» [12, с. 27]. Москалець К. М. вважає, що фінансова стійкість – це комплексне поняття, яке перебуває під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів, тому їх слід визначити як такий стан фінансових ресурсів підприємства, результативності їхнього розміщення й використання, при якому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів при збереженні платоспроможності й кредитоспроможності та досягненні незалежності від зовнішніх джерел фінансування» [13, с. 83].

У сучасній теорії і практиці вважається, що об'єктивна оцінка фінансового стану і фінансової стійкості підприємства дає змогу керівному органу сформулювати оптимальне співвідношення продуктивних активів, збалансувати структуру капіталів, встановити найбільш раціональне спрямування наявних ресурсів, підвищуючи при цьому його інвестиційну привабливість і позиціонування на ринках. Саме тому багато авторів обґрунтовують доцільність взаємопов'язаного оцінювання фінансового стану і фінансової стійкості підприємства, дотримуючись позицій, що «... в сучасних умовах ведення бізнесу фінансову стійкість слід розглядати як комплексну категорію, що відображає рівень фінансового стану підприємства, здатність забезпечувати розвиток діяльності» [14, с. 137].

Аналіз економічної літератури показує, що під фінансовою стабільністю, за даними дослідження, розуміють здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігаючи самодостатність у межах прийняттого рівня ризику.

Фінансова стійкість підприємства гарантується більшою часткою власного капіталу в його загальних фінансових ресурсах. Вона показує рівень ризику компанії та її залежність від зовнішніх джерел фінансування. Завдання аналізу фінансової стійкості підприємств: аналіз структури джерел фінансування діяльності підприємства, оцінка ступеня залежності від короткострокової заборгованості підприємств, аналіз фінансової стійкості на основі аналізу джерел фінансування діяльності підприємства, порівняння оборотних та необоротних активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, оцінка можливості втрати і відновлення платоспроможності підприємства, визначення запасу стійкості фінансового стану підприємства. Стабільне зростання валюти балансу, достатній рівень ліквідності, платоспроможності і надійності підприємства, значна частка власних джерел фінансування діяльності підприємства, стабільність доходів та якість активів, здатність підприємства розширювати свою діяльність є основними ознаками фінансової стійкості підприємств (рис. 1.1).

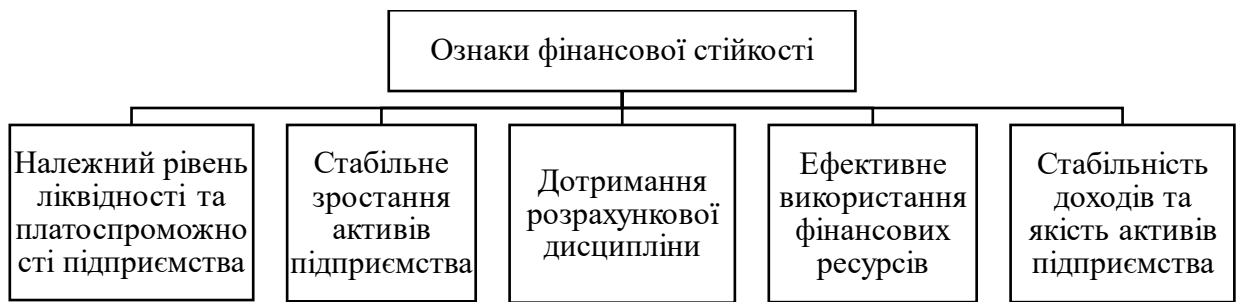

Рисунок 1.1 – Ознаки фінансової стійкості підприємства

Окремі дослідники [15, с. 108; 16, с. 125] пропонують оцінювати фінансову стійкість підприємства на основі обчислення системи абсолютних (узагальнюючих) та відносних (часткових) показників.

Показник, що характеризує рівень захищеності джерела ліквідних активів підприємства, є абсолютним загальним показником його фінансової стійкості. Для опису джерела формування запасів підприємства використовуються такі показники: наявність власних оборотних коштів для формування запасів; наявність власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик для формування запасів; оборотних коштів, довгострокових і короткострокових кредитів на формування запасів, наявність запозичень.

Для розуміння того, чи має підприємство джерело формування запасів можна використовувати наступні показники: надлишок або нестача власних оборотних коштів для формування запасів; надлишок або нестача власних і довгострокових джерел формування запасів; надлишок або нестача загальної суми основних джерел формування запасів (рис. 1.2).

Кремень В. М. та Щепетков С. Я. теж пропонують з метою оцінки фінансової стійкості підприємства використовувати абсолютний показник – так званий трикомпонентний показник, який дозволяє визначити тип фінансової стійкості підприємства. Така оцінка фінансової стійкості ґрунтується на порівнянні обсягів запасів і витрат із величиною джерел їх фінансування [11, с. 112]. За результатами обчислення вищезгаданих показників окремі науковці [15, с. 109; 16, с.128] пропонують віднести підприємство до певного типу фінансової стійкості:

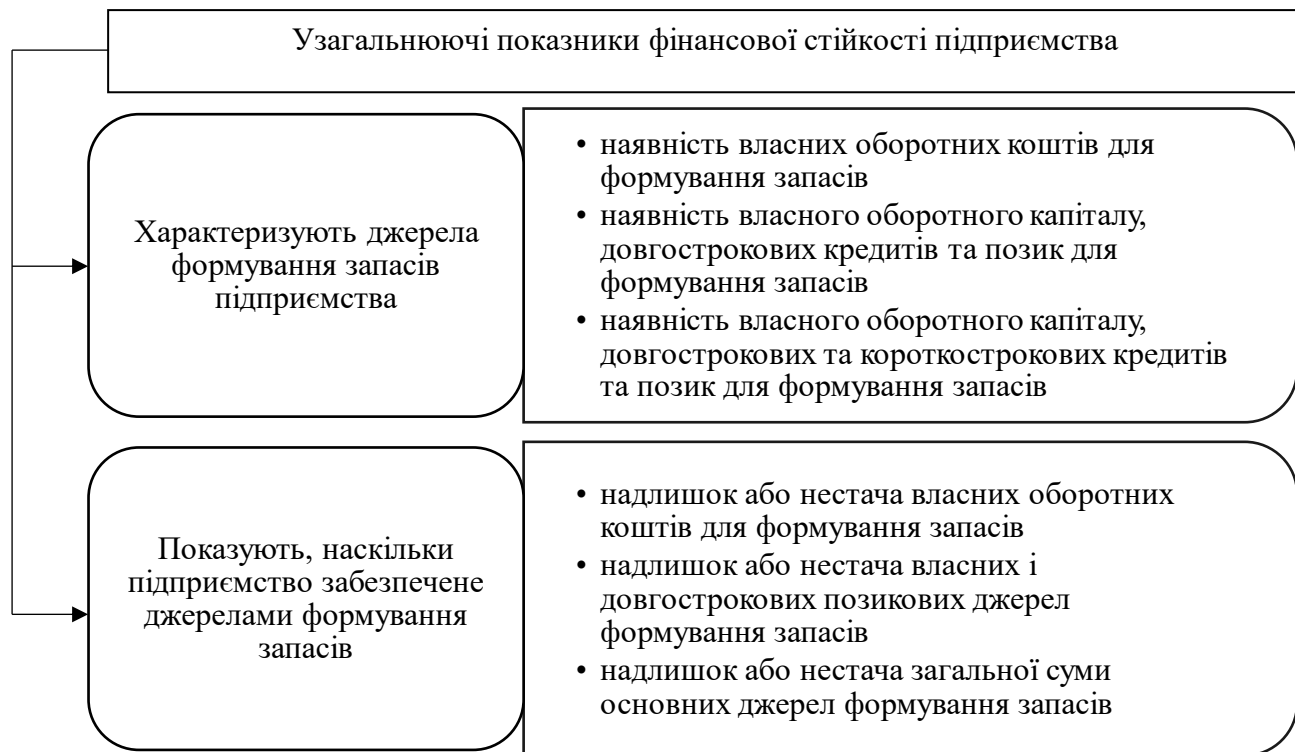

Рисунок 1.2 – Узагальнюючі показники фінансової стійкості підприємства

Джерело: розроблено автором

- абсолютна фінансова стійкість підприємства – усі запаси підприємства формуються за рахунок його власних коштів, підприємство є платоспроможним;
- нормальна фінансова стійкість підприємства – платоспроможність підприємства у даному випадку гарантована, проте для покриття запасів підприємству недостатньо власних коштів та залучаються довгострокові позики;
- передкризовий фінансовий стан підприємства – платоспроможність підприємства порушена, для покриття запасів використовуються власні кошти, довгострокові та короткострокові позикові кошти;
- кризовий фінансовий стан підприємства – підприємству не вистачає джерел фінансування запасів, підприємство на межі банкрутства.

Кремень В. М. та Щепетков С. Я. виділяють стійкість, яка може бути абсолютною, стійкою та нестійкою, і нестійкість, яка, у свою чергу, може проявлятися як стійка, нестійка, передкризова і кризова [11, с.114].

Більшість науковців [15, с.112; 16, с.134; 11, с.110; 17, с.330] схиляється до думки, що особливо важливе значення при оцінці фінансової стійкості підприємства належить відносним (частковим) показникам. Відповідний аналіз здійснюється за допомогою обчислення та порівняння коефіцієнтів з їх нормативними значеннями, а також порівняння їх зміни у динаміці.

До часткових (відносних) показників оцінки фінансової стійкості підприємства відносять наступні показники: коефіцієнт автономії (фінансової незалежності), коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу, коефіцієнт реальної вартості основних засобів та запасів у валюті балансу, коефіцієнт маневреності, коефіцієнт інвестування, коефіцієнт фінансової стійкості I, коефіцієнт фінансової стійкості II.

Дослідження підходів різних науковців дозволяє стверджувати, що найбільш поширеними є коефіцієнт автономії, коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів та коефіцієнт маневреності. Окремі дослідники [18, с. 126] пропонують обчислювати інтегральний показний фінансової стійкості підприємства.

Базілінська О. Я. пропонує оцінювати запас фінансової стійкості, що характеризує рівень захищеності основної діяльності, який є в підприємства на даний момент і яким можна скористатися на випадок форсмажорних обставин [15, с. 112].

Автор зазначає, що запас фінансової стійкості характеризує поріг рентабельності, зону безпеки, а також показники операційного, фінансового та операційно-фінансового левериджу. Розширений перелік підходів оцінки фінансової стійкості підприємства подають Калишенко В. О. та Москалець К. М. (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства [19]

Назва підходу	Сутнісне наповнення	Результат оцінки
Агрегатний підхід	аналіз абсолютних показників фінансової стійкості	визначення типу фінансової стійкості
Коефіцієнтний підхід	аналіз відносних показників фінансової стійкості та їх порівняння з нормативними значеннями	визначення реального фінансового стану, слабких і сильних сторін діяльності підприємства
Маржинальний підхід	розрахунок порогу рентабельності за допомогою поділу затрат на постійні і змінні та використання показника маржинального доходу	визначення запасу фінансової стійкості
Бальний підхід	додавання коефіцієнтів ліквідності до складу показників у бальній оцінці фінансової стійкості	визначення класу фінансової стійкості
Балансовий підхід	використання балансової моделі	оцінка фінансової стійкості виходячи зі ступеня покриття запасів та основних засобів джерелами фінансування
Інтегральний підхід	інтегральна оцінка ступеня фінансової стійкості з використанням узагальнюючого показника зміни фінансової стійкості	визначення ступеню фінансової стійкості та виявлення її динаміки
Факторний підхід	проведення факторного аналізу фінансової стійкості, який включає в себе побудову ланцюга показників та аналіз їх темпів зростання	визначення рангу показників, який дозволить сформулювати висновок про фінансовий стан підприємства
Матричний підхід	Складання матричних балансів	розрахунок структури й визначення якості активів балансу та достатності джерел їх фінансування

Надалі розглянемо фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства.

1.3 Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Аналіз узагальнюючих показників фінансової стійкості вітчизняних підприємств у 2020 р. свідчить про їх кризовий фінансовий стан, оскільки прослідковується дефіцит (нестача) коштів для формування запасів.

Забезпечити фінансову стійкість може тільки те підприємство, яке активно реагує на зміну внутрішніх і зовнішніх чинників. Аналіз комплексу показників дає можливість визначити чинники та їх вплив на рівень фінансової стійкості підприємства, що дозволяє своєчасно вжити певних заходів для покращення фінансового стану підприємства, зменшення його залежності від зовнішніх фінансових ресурсів і забезпечення платоспроможності в довгостроковому періоді. На фінансову стійкість підприємства впливає широке різноманіття чинників, які можна класифікувати за різними класифікаційними ознаками. Так, за місцем виникнення їх поділяють на зовнішні і внутрішні (рис. 1.3), за значимістю результату – основні і другорядні, за структурою – прості і складні, за часом дії – постійні і тимчасові.

В економічній літературі не виокремлено загальної класифікації факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства, і різні автори використовують різні підходи до їх класифікації. Наприклад, М. Д. Білик та О. В. Павловська [8, 9] запропонували наступний розподіл факторів (рис. 1.4).

Запропонована класифікація може бути використана не лише в аналізі фінансової стійкості підприємства, але й в прогнозуванні та визначенні стратегії наступного розвитку діяльності господарюючого суб'єкта.

В свою чергу В. І. Оспіщев [24] зосереджує свою увагу на виокремленні внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства.

Внутрішні чинники залежать від організації роботи самого підприємства, зовнішні – від рішень керівництва і колективу підприємства не залежать. Основними внутрішніми чинниками, які необхідно враховувати на рівні окремих підприємств, є: склад і структура продукції, що випускається, і послуг, що надаються; виручка в неподільному зв'язку з витратами виробництва; потенційна можливість підприємства зайняти певну частку ринку; оптимальний склад і структура активів; склад, структура та стан фінансових ресурсів; правильний вибір стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами; галузева приналежність суб'єкта господарювання.

За місцем виникнення	<ul style="list-style-type: none"> • зовнішні • внутрішні
За важливістю результату	<ul style="list-style-type: none"> • основні • другорядні
За структурою	<ul style="list-style-type: none"> • прості • складні
За масштабами впливу	<ul style="list-style-type: none"> • одноосібні • багатоосібні
За можливістю прогнозування	<ul style="list-style-type: none"> • прогнозовані • умовно прогнозовані
За ступенем впливу на діяльність підприємства	<ul style="list-style-type: none"> • негативні • нульові • позитивні • динамічні
За ймовірністю реалізації	<ul style="list-style-type: none"> • високі • середні • малі
За часом	<ul style="list-style-type: none"> • короткострокові • періодичні • постійні

Рисунок 1.4 – Класифікація факторів впливу на фінансову стійкість підприємства

Джерело: складено автором

До зовнішніх чинників, які слід врахувати, відносять: вплив економічних і соціальних умов господарювання, зокрема рівень розвитку техніки і технології в галузі; платоспроможний попит населення; економічна політика, її стабільність і обґрунтованість; законодавчо-правова база господарської діяльності.

Основними чинниками, що зумовлюють погіршення фінансової незалежності підприємств, є недотримання «золотого правила фінансування» діяльності підприємства, зростання обсягів позикового капіталу в усіх формах на підприємстві, нарощування кредиторської заборгованості, зростання вартості банківських кредитів, наявність заставного капіталу тощо [20, с. 114].

Макрофінансова стабілізація є головним чинником створення сприятливого економічного середовища, в якому підприємства отримують можливість нарощування обсягів виробництва та інтенсивного генерування власних фінансових ресурсів [21, с. 14].

Слід зазначити, що внутрішні та зовнішні фактори взаємопов'язані, але їх вплив на фінансову стійкість підприємства може бути різноспрямованим, тобто одні фактори впливають позитивно, інші – негативно. Тому позитивний вплив певного фактора може бути знижено або повністю ліквідовано негативним впливом іншого, більш вагомого фактора.

Рисунок 1.3 – Внутрішні та зовнішні чинники фінансової стійкості підприємства

Джерело: складено автором

Фінансова діяльність будь-якого суб'єкта економіки представляє собою комплекс взаємопов'язаних процесів, які залежать від численних та різноманітних факторів. В рамках цієї концепції зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємств можна також розглянути з точки зору прибутковості та ризику, який за нею стоїть (рис. 1.5). Отже одним із внутрішніх факторів, що належать до прибутковості є фінансовий стан підприємства. В даному контексті це достатність капіталу, якість і кількість джерел фінансування господарської діяльності підприємства, широта спектра інвесторів та кредиторів. Але є чимало прикладів, коли в досить агресивному економічному середовищі, з високим рівнем конкуренції та зовсім невеликою кількістю ресурсів та джерел фінансування організація не тільки зберігала своє існування, а й розвивалася. Звідси виходить висновок – основним чинником, що впливає на розвиток організації та її фінансову стійкість є економічно продумана бізнес-стратегія.

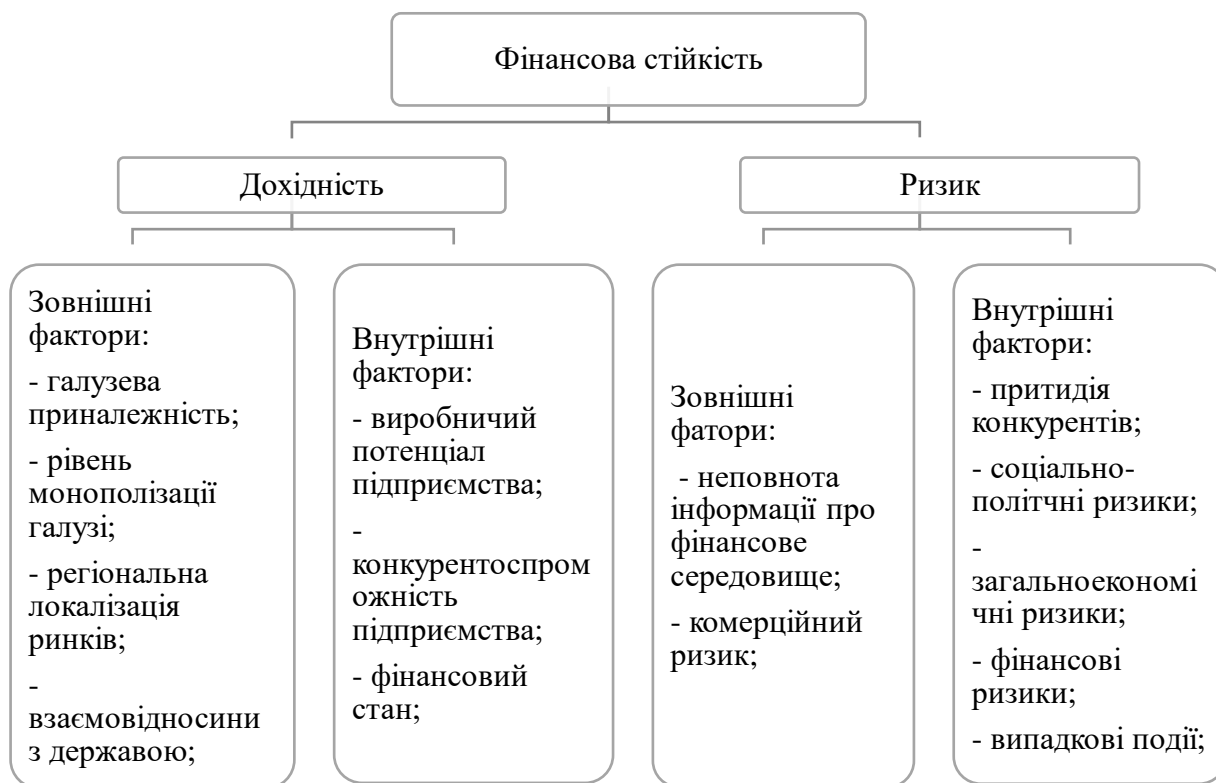

Рисунок 1.5 – Фактори, що впливають на фінансову стійкість

Джерело: складено автором

Також слід враховувати, що компетентність і професіоналізм спеціалістів підприємства, їх вміння враховувати зміни внутрішнього і зовнішнього середовища, злагодженість роботи персоналу є теж дуже важливими чинниками фінансової стійкості будь-якого підприємства.

Якщо розкривати проблему фінансової стійкості не з точки зору впливу зовнішніх чи внутрішніх факторів, а з огляду на фінансову стійкість комерційної організації як соціально-економічної системи, то можна зробити висновок, що багато менеджерів на підприємстві приймають ті або інші управлінські рішення ґрунтуючись на досвіді попередніх років або досвід більш «дорослих» організацій, що функціонують у тій же сфері діяльності. Але не завжди такі рішення призводять до бажаного результату, іноді все відбувається зовсім навпаки: організація втрачає прибуток, платоспроможність падає, фінансова стійкість знижується, погіршується кредитоспроможність та інвестиційна привабливість підприємства. У кожному конкретному випадку причини прийняття менеджером невірних управлінських рішень відрізняються одна від одної, але у своїй більшості причиною цьому виступають наступні негативні фактори:

- відсутність фінансової стратегії;
- будь-які ресурсні обмеження;
- ринкова асиметрія;
- «розмита» фінансово-економічна модель організації;
- низька фінансова продуктивність капіталу та ін.

Більшість науковців визначає фінансово-економічну модель у вузькому сенсі як переважно умовний математичний опис поведінки організації у ринковому середовищі у заданому часовому інтервалі. Межі її стійкості, з позиції математичного підходу, багато в чому визначаються методом оцінки; досвідченістю суб'єкта, який приймає управлінські рішення; обмеженістю ресурсів, як фінансових, так і інформаційних; тимчасовими рамками та іншими значущими показниками та умовами.

Особливо слід зазначити, що не завжди слідуючи точним математично вказівкам, можна прийняти вірне та ефективне управлінське рішення. Сприймаючи фінансово-економічну модель організації суто з точки зору математики, можна зіткнутися з рядом складнощів у плані неправильного прогнозування, і як наслідок прийняття неправильних рішень, які можуть спричинити погіршення фінансових показників.

У широкому значенні фінансово-економічну модель можна представити як систему стійких зв'язків між усіма процесами, що протікають на підприємстві та надають прямий чи опосередкований вплив на його фінансовий потенціал та стабільність фінансових ресурсів. Таким чином, за допомогою позиції системного підходу до фінансово-економічної моделі підприємства та виділення системних характеристик можна збалансувати розвиток комерційної організації, як у поточній, так і у стратегічній перспективі. З погляду стратегічного менеджменту та фінансового менеджменту принципами фінансово-економічної моделі повинні виступати:

- адекватність (завдання, поставлені перед підприємством повинні відповідати цілям, підлаштовуватися під умови економічного середовища та можливості організації);
- узгодженість (основні параметри та дії повинні бути збалансовані та роз'яснені ключовим співробітникам організації);
- аналітичність (модель має забезпечувати можливість проведення аналізу стану об'єкта та закріплення зміни його поведінки);
- системність (зв'язки між об'єктами, характеристиками, параметрами, що становлять модель, повинні бути реальні та упорядковані).

Великою економічною та стратегічною помилкою сучасних менеджерів є те, що у своїй більшості вони не намагаються максимально зберегти всю інформацію про рух грошових потоків на підприємстві. Адже на основі цієї інформації можна провести глибокий аналіз зміни фінансової стійкості та фінансового стану підприємства в часі та змінних умовах ринку, а так само зробити більш точний прогноз розвитку на майбутнє, побачити можливі ризики

та заздалегідь знайти шляхи вирішення майбутньої проблеми з мінімальними витратами ресурсів.

Також велику роль у збільшенні прибутку компанії та відповідно у підвищенні її фінансової стійкості грають людські фактори. Наприклад, такі як компетентність персоналу, націленість на результат, нестандартне мислення, вміння домовлятися, вести переговори та ін. Останній чинник є доволі важливим, оскільки практично весь світовий бізнес побудований на переговорах, внаслідок яких сторони приходять до компромісу, угоди, яка так чи інакше влаштовує обидві сторони переговорів. Довгострокова співпраця забезпечує підприємству стабільний дохід у тривалому періоді часу, що позитивним чином відбивається на його фінансовій стійкості та дає можливість для подальшого розвитку, розширення, освоєння нових ринків та територій діяльності.

У вітчизняній практиці домовленості нерідко носять незаконний характер, наприклад, коли керівник підприємства, намагаючись скоротити витрати, виплачує «сіру» або «чорну» заробітну плату з метою зменшення податкової бази, або ж для отримання бажаного об'єкта або ділянки землі використовує свої «зв'язки» або «інструментами» вирішення питання стає «хабар». Незважаючи на те, що дані дії носять, безсумнівно, кримінальний характер, вводячи підприємство у тіньову економіку це не може не вплинути на підвищення фінансової стійкості, оскільки при цьому скорочуються витрати підприємства та збільшується його платоспроможність.

Вивчаючи підсумки проведеного дослідження серед 300 топ-менеджерів України та США головним фактором, що впливає на фінансовий стан підприємства є недостатній рівень кваліфікації персоналу [37] (рис. 1.6).

До інших чинників, що посилюють кризову ситуацію підприємства можна віднести такі:

– виникнення збитків підприємства, пов'язаних з незадовільною організацією роботи на ринку, нездатністю товару успішно конкурувати з іншими аналогічними товарами, несвоєчасне оновлення асортименту товарної продукції;

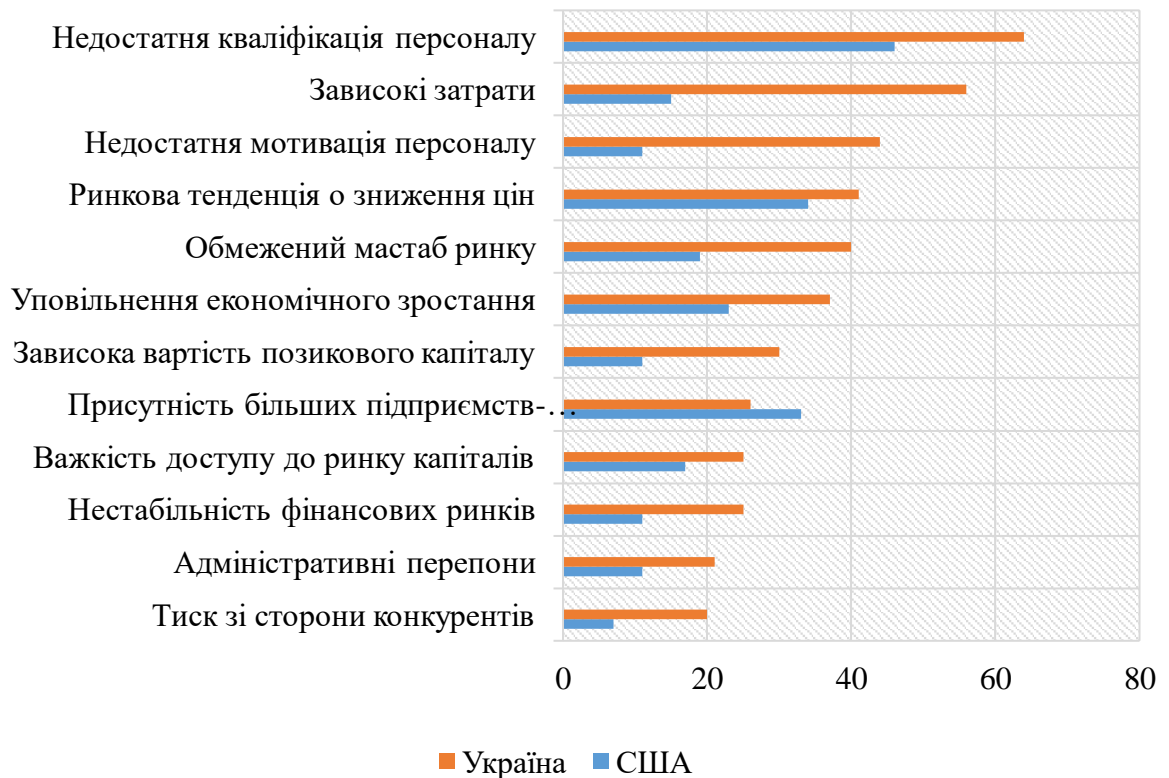

Рисунок 1.6 – Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства, (у % від числа опитаних) [37]

– різке підвищення рівня витрат на організацію продаж, що може бути викликано різноманітною кількістю причин, починаючи з нераціональної структури управління, зavelикого штату управління, застосування дорогих технологій, засобів та предметів праці;

– втрата рівня культури виробництва і культури підприємства взагалі, яка включає кваліфікований склад персоналу, технічний рівень виробництва, психологічну атмосферу керуючого персоналу і всього колективу підприємства, його впевненість в ефективній роботі;

– наявність стимулів праці у персоналу підприємства;

– неузгоджена філософія підприємства.

Отже, першим і основним ризиком при затвердженні філософії підприємства є ризик неправильного або неповного визначення місії цього підприємства. Наприклад, формулювання місії як отримання максимального

прибутку є невірним, оскільки це лише ситуаційна задача підприємства, яка не може претендувати на довгостроковість.

Другим ризиком є ризик нерозуміння чи неприйняття місії та цілей організації її членами. Основною помилкою керівництва в цьому випадку є те, що місія і цілі організації затверджуються без участі співробітників, принаймні менеджерів середньої ланки, що призводить до виникнення подібного виду ризику.

Третім можливим ризиком є неправильна подача інформації про поставлену місією та цілі підприємства, неточна та незрозуміла подача завдань від керівників підприємства до основної маси співробітників через менеджерів середньої та нижчої ланки, а також взагалі ігнорування необхідності передачі цієї інформації. Усе вище викладене призводить до того, що нові орієнтири діяльності фірми не підтримуються ініціативами знизу.

Ще одним можливим ризиком є ризик зміни зовнішнього і внутрішнього середовища фірми в часі. З одного боку, змінюються потреби населення, умови конкурентного середовища, створюються нові ринки, досягаються намічені цілі і тут виникає необхідність коригування старих і формування нових завдань фірми.

Отже, сотні факторів, що діють в різних напрямках, призводять до руйнування організаційного, економічного і виробничого механізму функціонування підприємства. Загалом механізм впливу чинників візуалізуємо на рис. 1.7. У класичній ринковій економіці, як відзначають зарубіжні дослідники, 1/3 факторів банкрутства підприємств припадає на зовнішні фактори і 2/3 – на внутрішні. У вітчизняній економіці характерна зворотна пропорція впливу цих факторів.

У даний час на фінансову стабільність підприємств в Україні найбільший вплив мають економічні та фінансові фактори. Вони можуть призвести до криз, банкрутств або ліквідації підприємства. Слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку економіки України фінансова стійкість багатьох компаній значно погіршилася.

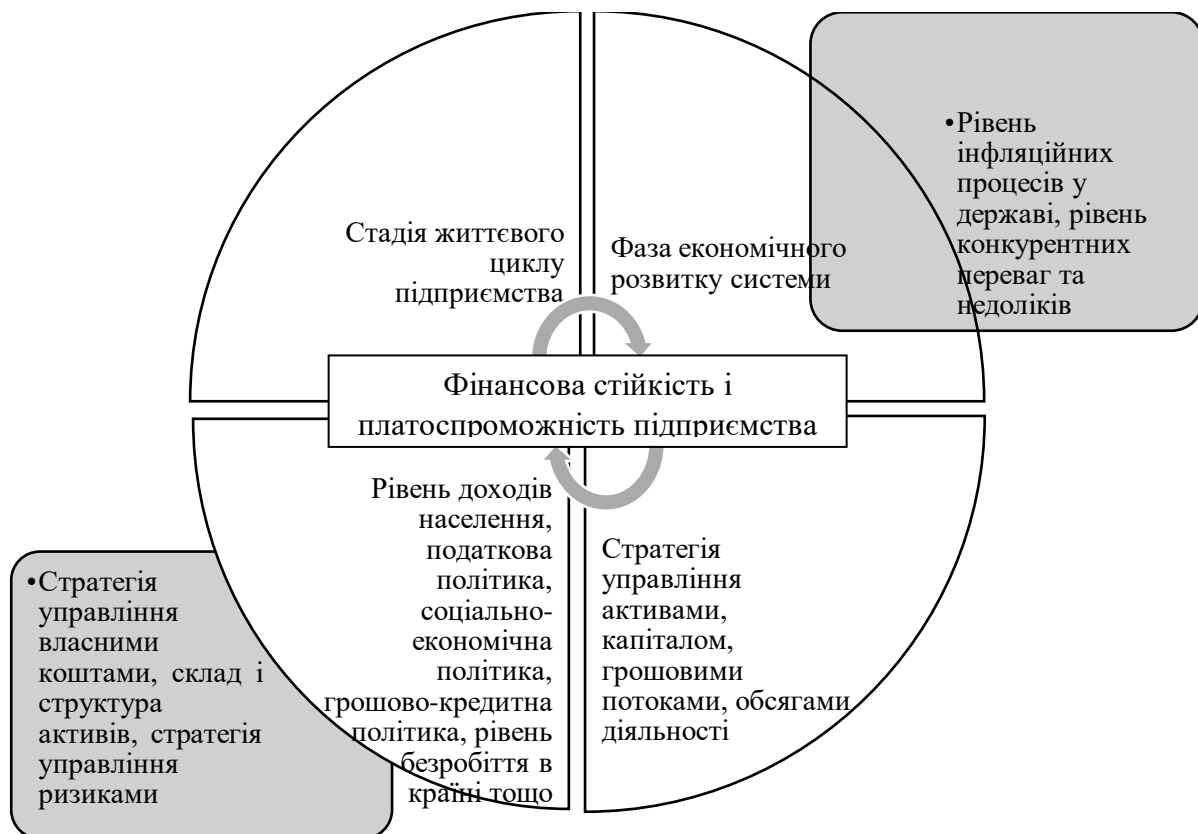

Рис. 1.7 – Чинники впливу на фінансову стійкість і платоспроможність підприємств [8]

Основними факторами є глобальна фінансово-економічна криза, зростання інфляції, нестабільна державна податкова та кредитна політика. Нестабільна економічна ситуація в Україні призвела до погіршення інвестиційного середовища країни. Зовнішньоекономічна політика країни, включаючи імпорتنу та експортну, також має значний вплив на фінансову стабільність підприємств. Така політика має бути спрямована на створення сприятливих умов для українських виробників на світовому ринку. З приєднанням України до СОТ питання підвищення ефективності цієї політики набуло особливого значення. Її належна реалізація може сприяти покращенню економічної ситуації в країні і, як наслідок, – підвищенню фінансової стійкості підприємств.

Отже, управління фінансовою стійкістю підприємства – це система формування та реалізації принципів і методів управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням стану фінансових ресурсів, формуванням і розподілом цих

ресурсів, що дасть змогу підприємству підтримувати платоспроможність та кредитоспроможність, забезпечувати та підтримувати фінансовий баланс підприємства при збільшенні прибутку та капіталу. Використання фінансових механізмів для управління фінансовою стабільністю допоможе досягти бажаних результатів лише шляхом поєднання всіх його елементів у відповідній взаємодії. Для цього фінансовий механізм повинен передбачати:

- інтереси всіх сторін у фінансових відносинах;
- зворотній зв'язок з усіма елементами фінансового механізму: різні вертикальні та горизонтальні рівні;
- своєчасність реагування елементів фінансового механізму вищого рівня на зміни, що відбуваються під впливом елементів нижчого рівня.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи, сутність механізму гарантування фінансової стабільності підприємства слід визначити як форму, технологію, метод, специфікацію, леверидж і стандарт, а також систему нагляду, програмного та інформаційного забезпечення, за допомогою яких компанія реалізує фінансові ресурси. Такий стан формування, розподілу та використання ресурсів дає змогу підприємству розвиватися на основі стабільної тенденції зростання прибутку, зберігаючи платоспроможність та кредитоспроможність, приймаючи прийнятний рівень ризику.

Основним призначенням механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства є реалізація фінансової безпеки та стабільності для щоденного та майбутнього розвитку підприємства. Процес реалізації основних цілей механізму підтримки фінансової стабільності підприємства має бути зосереджений на:

- забезпеченні найвищого рівня розвитку підприємства з точки зору формування структури капіталу в довгостроковому періоді, можливості

ефективного розвитку суб'єкта, формування стану постійної платоспроможності та ліквідності підприємства, тобто здатності виконувати свої зобов'язання вчасно та комплексно;

- досягненні максимальної прибутковості операційної, фінансової та інвестиційної діяльності;
- досягненні відповідності обсягу залучених коштів і попиту на активи;
- збалансованості грошовий потік підприємства;
- реалізації для підприємства найнижчої вартості запозичених коштів.

Відповідно до мети формулювання механізму гарантування фінансової стабільності підприємства основний напрямок удосконалення його механізму має полягати в удосконаленні системи управління власними оборотними коштами, що є найважливішим чинником підвищення фінансової стійкості підприємства.

Стратегічними цілями цього управління повинні бути: зменшення авуарів, забезпечити ліквідність балансу, прискорення оборотності, забезпечення безпеки від інфляції та зниження витрат на формування фінансових ресурсів підприємства;

- формуванні ефективної політики управління грошовими потоками, яка певною мірою залежить від організації оперативного фінансового планування. Цей специфічний метод може включати розробку календарів платежів і касових бюджетів;

- встановленні системи фінансового контролю на підприємстві, в тому числі у визначенні об'єкту керування, визначенні типу та домену контролю;
- формуванні системи пріоритетності контрольних показників;
- розробці системи стандартів кількісного контролю, побудові системи моніторингу фінансових показників, формуванні системи алгоритму дій для усунення відхилень.

Отже, складності із забезпеченням функціонування механізму забезпечення фінансової стійкості підприємства можуть бути викликані

колективною формою власності підприємства, розгалуженістю його діяльності, складністю організації фінансових потоків всередині підприємства.

Тобто успішність політики із забезпечення фінансової стійкості організації залежить від зваженого підходу до управління власними оборотними коштами, грошовими потоками, забезпечення належного контролю за фінансами всередині підприємства.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «МОТОР СІЧ» У 2020-2021 РР.

2.1 Організаційно-економічна характеристика АТ «Мотор Січ»

Повне найменування підприємства – акціонерне товариство «Мотор Січ». Скорочене найменування підприємства – АТ «Мотор Січ». Код ЄДРПОУ 14307794. Форма власності – акціонерне товариство. Юридична адреса Компанії: 69068, Запорізька область, м. Запоріжжя, Шевченківський район, проспект Моторобудівників, будинок 15 [25].

Підприємство засноване Фондом державного майна України шляхом перетворення суб'єкта підприємницької діяльності – державного підприємства «Мотор Січ» згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 березня 1994 р. № 216-р та наказом Фонду державного майна України від 4 травня 1994 р. № 28-АТ і діє відповідно до законодавства України [25].

У зв'язку з набранням чинності Закону України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. №514-VI, відкрите акціонерне товариство «Мотор Січ» змінило найменування на публічне акціонерне товариство «Мотор Січ». Дата проведення державної реєстрації: 25 травня 1994 р. [25].

Біографія підприємства почалася ще в 1907 р. До грудня 1915 р. завод випускав сільськогосподарські механізми та інструменти, виконував різні види механічної обробки, відливав чавун і мідь. Протягом 1915-1916 рр. Петербурзьке акціонерне товариство «Дюфлон, Костянтинович і К» («Дека») викупило завод і змінило профіль його виробничої діяльності. Завод став випускати авіаційні двигуни й у серпні 1916 р. на заводі був випущений перший авіаційний двигун для бомбардувальника «Ілля Муромець» [25].

Тривалий час на заводі випускали широку гамму поршневих двигунів, які не поступалися, а в деяких випадках перевершували кращі світові аналоги того часу. У 1953 р. на заводі почали виготовляти реактивні двигуни, що поклали початок ери газотурбінних двигунів. Представниками нового покоління стали

турбогвинтові двигуни конструкції Івченко О. Г., різні модифікації котрих експлуатуються і зараз.

В даний час на підприємстві здійснюється виробництво наступної продукції:

1) Авіаційні двигуни:

- турбогвинтові двигуни;
- турбореактивні двоконтурні двигуни;
- турбогвинтовентиляторні двигуни;
- турбовальні двигуни;
- допоміжні двигуни.

2) Промислові установки:

- газотурбінні приводи;
- газотурбінні електростанції;
- вітроелектростанції.

3) Промислова продукція і товари народного вжитку:

- двигуни внутрішнього згорання, комплектуючі;
- агротехніка;
- човни, катера, силові установки;
- пили паливно-моторні, електромотори та сепаратори;
- техніка для комунального господарства;
- техніка для автолюбителів;
- товари для дому, продукція медичного призначення;
- промислове устаткування;
- центри сервісного обслуговування [25].

Згідно Статуту управління підприємством здійснюють наступні органи:

- Загальні збори акціонерів;
- Наглядова Рада – контролюючий та регулюючий орган підприємства;
- Рада директорів – виконавчий орган підприємства;
- Ревізійна Комісія – контрольний орган підприємства.

Вищим органом підприємства є Загальні збори акціонерів, які скликаються не рідше одного разу на рік. Наглядова Рада є контролюючим органом підприємства, який контролює та регулює діяльність Виконавчого органу та захищає права акціонерів. Рада директорів є виконавчим постійно діючим органом підприємства, що здійснює управління його поточною діяльністю.

Ревізійна Комісія призначається Загальними зборами акціонерів для проведення перевірок фінансово-господарської діяльності підприємства. У 2018 р. відповідно до рішення суду було заборонено будь-яким депозитарним установам вносити до системи депозитарного обліку будь-які зміни, які стосуються ідентифікації власників та/або переходу права власності відносно цінних паперів – простих іменних акцій Компанії, або видавати реєстр акціонерів. У зв'язку з цим, з того часу, загальні збори акціонерів, не відбувалися.

Повноваження і обов'язки органів управління чітко розділені та збалансовані. Система управління АТ «Мотор Січ» побудована відповідно до міжнародних стандартів і законодавства України. Вона забезпечує: ефективну співпрацю між органами управління і органами контролю, а також зовнішніми аудиторами та усіма зацікавленими особами (акціонерами, контрагентами, державними органами); моніторинг діяльності товариства для досягнення поставлених задач.

Якість та надійність продукції підприємства підтверджується її успішною експлуатацією більш ніж в 120 країнах світу.

Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» є одним з найбільших підприємств у світі та єдиним в Україні, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатацію та ремонту.

Основними видами діяльності АТ «Мотор Січ» за КВЕД є:

- виробництво літальних апаратів, включаючи космічні;
- виробництво інших готових металевих виробів;
- виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів;

- виробництво медичної техніки, включаючи хірургічне устаткування;
- функціонування інфраструктури авіаційного транспорту [25].

Загальну характеристику АТ «Мотор Січ» наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальна інформація про підприємство АТ «Мотор Січ»

[26]

Зміст необхідних відомостей	Джерела необхідних відомостей	Інформація про підприємство
1	2	3
Повна та скорочена назва підприємства	Установчі документи підприємства	Публічне Акціонерне Товариство "МОТОР СІЧ"
Дата реєстрації підприємства. Номер реєстраційного свідоцтва	Свідоцтво про державну реєстрацію	25.05.1994 Код 14307794
Поштова та юридична адреси підприємства	Установчі документи підприємства	69068, Запорізька обл., місто Запоріжжя, проспект Моторобудівників, будинок 15
Підпорядкованість підприємства	Код присвоєно підприємству органом державної статистики	Закони України
Вид діяльності	Код присвоєно підприємству органом державної статистики	Код КВЕД 30.30 Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування (основний); Код КВЕД 25.99 Виробництво інших готових металевих виробів, н. в. і. у.; Код КВЕД 27.11 Виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів; Код КВЕД 52.23 Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту; Код КВЕД 32.50 Виробництво медичних і стоматологічних інструментів і матеріалів; Код КВЕД 36.00 Забір, очищення та постачання води
Організаційно-правова форма підприємства	Код присвоєно підприємству органом державної статистики	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
Форма власності	Код присвоєно підприємству органом державної статистики	Приватна власність
Організаційна структура підприємства	Схема організаційної структури підприємства	Лінійно-функціональна

Сьогодні АТ «Мотор Січ» постачає на світовий ринок продукцію, що випускається на сертифікованій виробничій базі. Виробництво авіадвигунів – це високотехнологічне виробництво. Тому для забезпечення і зміцнення конкурентних позицій підприємства на світовому ринку використовується цілий комплекс організаційних, кадрових, виробничих та інших заходів, застосовується високотехнологічне обладнання і високотехнологічні виробничі процеси, забезпечується світовий рівень системи якості.

Виробництво сучасних авіадвигунів, а також ремонт всіх випущених авіадвигунів сертифіковані Авіаційним Регістром Міжнародного Авіаційного Комітету (МАК) і Державним департаментом авіаційного транспорту України. Підприємство визнане Авіаційним Регістром МАК як Розробник авіаційних двигунів цивільних повітряних суден.

Система якості АТ «Мотор Січ» сертифікована транснаціональною фірмою BUREAU VERITAS QUALITY INTERNATIONAL (BVQI) на відповідність міжнародним вимогам ISO 9001:2000 стосовно виробництва, ремонту й технічного обслуговування авіадвигунів, газотурбінних приводів і проектування газотурбінних електростанцій зі сферою акредитації в США, Великобританії та Німеччині.

Крім того, підприємство забезпечує повний цикл післяпродажного обслуговування, супроводу виробів в експлуатацію, а також ремонт випущених виробів для відновлення літної придатності. Підприємство має широку мережу сервісних центрів.

Стратегічна концепція розвитку АТ «Мотор Січ» – стратегія росту на основі широкомасштабної диверсифікованості виробництва, зміцнення й розширення своїх позицій на ринку авіаційної техніки й послуг у її експлуатації, що реалізується у наступних основних стратегічних напрямках.

Місія підприємства АТ «Мотор Січ»: «Бути кращим підприємством у сфері авіадвигунобудівництва. Спираючись на успішну столітню історію підприємства, застосовуючи розвинений інтелектуальний потенціал, використовуючи унікальні передові технології, у тісній кооперації з діловими партнерами забезпечити Україні статус авіаційної держави» [25].

На даний час АТ «Мотор Січ» доводиться працювати в умовах дуже твердої конкуренції на авіаційному полі світового ринку. А це означає, що пріоритети потрібно віддавати новим, перспективним виробам, здатним конкурувати із продукцією провідних світових фірм.

На даний час АТ «Мотор Січ» проводить наступні роботи [25]:

- удосконалення й поліпшення споживчих якостей двигунів;
- серійне виробництво двигунів для учбово-бойових літаків;
- виробництво двигуна для ремоторизації величезного парку вертольотів «Мі» й «Ка» в усьому світі, а також для установки на нові вертольоти;
- виробництво двигунів для ремоторизації раніше випущених вертольотів.

На даний час в АТ «Мотор Січ» та його відокремлених підрозділах працює 16 899 чол. штатних працівників та 108 чол. зовнішніх сумісників за цивільно-правовими договорами. Фонд оплати праці на кінець звітного періоду – 2 494 056,6 тис.грн. Зменшення фонду оплати праці відносно 2020 р. – 12,6%. Зменшення фонду оплати праці у 2021 р. відносно 2020 р. відбулося за рахунок зменшення чисельності працівників та введення карантинних заходів (простою) з метою запобігання розповсюдження коронавірусної хвороби COVID-19. За категоріями структура промислово-виробничого персоналу склалася таким чином: 36,3% виробничих робітників, 20,1% – допоміжних робітників, 35,9% – ІТП, 4,9% – ВТК і 2,8% – інших категорій [25].

В 2020 р. працевлаштовано 443 молодих фахівця, у тому числі 232 молодих фахівця з вищою освітою, 99 випускників Запорізького авіаційного, електротехнічного, гідроенергетичного, торговельного й іншого коледжів й 112 випускників профтехучилищ. 395 фахівцям підприємства за результатами позачергової атестації інженерно-технічного персоналу підвищені кваліфікаційні категорії, у тому числі 116 молодим фахівцям, які працювали менше 3-х років. 34 фахівця підприємства із числа новопризначених керівників підрозділів і керівників, що знаходяться в резерві, відправлені на управлінські курси [25].

На підприємстві проводиться системна робота з молодими працівниками відповідного віку. Під час проходження термінової служби з ними постійно підтримується зв'язок, здійснюється переписка, організуються зустрічі, у підрозділах резервуються робочі місця для їхнього працевлаштування після демобілізації. Так, в 2020 р. на підприємство працевлаштувалося 48 демобілізованих молодих працівників з 72 покликаних у ряди Збройних Сил України.

До організаційної структури підприємства входить близько 50 основних та допоміжних цехів та понад 50 відділів, що безпосередньо пов'язані з основним виробництвом, а також більше 15 відділів, що непов'язані з основним виробництвом [25].

До структурних підрозділів, що непов'язані з основним виробництвом, відносяться медико-санітарна частина, дошкільні заклади, оздоровчі та спортивні комплекси, будинок культури та інші.

У розпорядженні колективу – 4 дитячі садки, дитячі оздоровчі і спортивні табори, медсанчастина, спортивний комплекс «Мотор Січ», Будинок культури, система пансіонатів і оздоровчих комплексів на р. Дніпро, Чорному й Азовському морях, Будинок культури імені Т. Г. Шевченко [25].

У відповідності до Статуту до складу АТ «Мотор Січ» без права юридичної особи з правом відкриття поточних або розрахункових рахунків входять відособлені підрозділи – структурні одиниці.

Статутний фонд підприємства АТ «Мотор Січ» становить 280 528 650 гривень, він сформований за рахунок його майна відповідно до діючого законодавства. Статутний фонд розділений на 2 077 990 простих іменних акцій номінальною вартістю 135 гривень кожна. Акції АТ «Мотор Січ» – це випущені цим підприємством цінні папери необмеженого строку, що свідчать про внесення конкретного паю в статутний фонд АТ «Мотор Січ» [25].

Прибуток АТ «Мотор Січ» створюється з надходжень від господарської діяльності після покриття всіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією. Порядок розподілу чистого прибутку (доходу) і покриття збитків визначається вищим органом АТ «Мотор Січ» простою більшістю голосів, які беруть участь у зборах. АТ «Мотор Січ» створює цільові фонди, пов'язані зі своєю діяльністю:

- резервний фонд;
- фонд нагромадження й технічного обслуговування;
- фонд споживання;
- фонд оплати дивідендів;
- фонд викупу акцій [25].

Загальний чистий дохід від реалізації товарів та послуг АТ «Мотор Січ» у 2020 р. становив 12 239 687 тис. грн, що дорівнює 0,450 млрд дол. США (за середнім курсом дол. США за 2020 р. рівному 27,2 грн). З них за напрямом серійних авіаційних двигунів 5999019 тис. грн, що становить 51,78% усієї реалізованої продукції та послуг. Таким чином доля АТ «Мотор Січ» на світовому ринку авіаційних двигунів склала 0,57 % у 2020 р. Хоча позиції АТ «Мотор Січ» на світовому ринку турбовентиляторних двигунів не найкращі, дане підприємство створило свою нішу розвитку, де підприємство є унікальним і незамінним [25].

У табл. 2.2 наведена інформація про країну походження чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства АТ «Мотор Січ», тобто основних покупців продукції.

Таблиця 2.2 – Обсяги чистого доходу за країнами-покупцями у 2020 р. (тис. грн.) [25]

Країна походження чистого доходу	Обсяги у 2020 р.
Китай	4 463 996
Україна	2 461 720
Гонконг	995 789
ОАЕ	665 685
Країни Європи	637 470
Країни Африки	610 425
Росія	269 317
Сінгапур	250 064
Індія	248 025
Інші	724 244
Всього	11 326 735

Серед закордонних конкурентів в області наземної техніки слід зазначити такі компанії, як Solar Turbines (США), Pratt&Whitney Canada (Канада), Turbomeca (Франція), російські компанії НПО «Сатурн», ВАТ «Авіадвигун». Серед українських – ДП «Заря-Машпроект», ПАТ Криворізький турбінний завод «КОНСТАР».

Ще один вид конкуренції, з яким зіштовхується АТ «Мотор Січ», це конкуренція на ринку послуг з ремонту й технічного обслуговування вже виготовлених двигунів, які перебувають в експлуатації. Для підприємства цей вид конкуренції також є важливим, оскільки нові завоювання й утримання вже досягнутих позицій на ринку послуг з ремонту й обслуговування авіадвигунів дозволяють підприємству одержувати значну частину доходів.

2.2 Аналіз фінансового стану АТ «Мотор Січ»

Аналіз структури і динаміки активів та пасивів за 2020-2021 рр. проводиться на підставі даних бухгалтерського балансу, представлених у ДОДАТКУ А. Протягом 2020-2021 рр. спостерігалось зростання активів, що свідчить про розширення діяльності підприємства. Але у 2021 р. темпи зростання активів були нижчими, ніж у попередньому періоді.

Збільшення активів у 2021 р. відбулося переважно за рахунок зростання оборотних активів на 1 510 443 тис. грн. (+7,4 %). Необоротні активи зменшилися на 497 520 тис. грн. (-6,44%).

У 2021 р. оборотні активи збільшилися за рахунок зростання запасів на 1 160 739 тис. грн. (+7,4%), дебіторської заборгованості на 196 950 тис. грн. (+10,46%), поточних фінансових інвестицій на 5 681 тис. грн. (+33,76%), інших оборотних активів на 126 368 тис. грн. (0,08%). Грошові кошти зменшились на 531 070 тис. грн. (-32,72%).

Збільшення дебіторської заборгованості є негативним фактором і може бути викликано проблемами, пов'язаними з оплатою продукції компанії, або активним наданням комерційного кредиту покупцям. Різке збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах може свідчити про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців або про збільшення обсягу продажів, або про неплатоспроможність і банкрутство частини покупців. Значне збільшення запасів у 2021 р. було зумовлене зростанням незавершеного виробництва на 592 819 тис. грн. (+6,44%). Збільшення незавершеного виробництва здебільшого сталося у зв'язку із зростанням цін на матеріальні ресурси, розробкою та виготовленням дослідних зразків нової техніки. Створений у 2021 р. запас незавершеного виробництва дозволить забезпечити безперебійну та ритмічну роботу підприємства у майбутніх періодах.

У 2021 р. необоротні активи зменшилися на 497 520 тис. грн. (-6,44%), що сталося за рахунок зменшення нематеріальних активів на 1 756 тис. грн.

(-34,71%), основних засобів на 212 053 тис. грн. (-3,28%) та незначного зменшення довгострокових інвестицій на 699 тис. грн.

Таблиця 2.3 – Динаміка та структура активів підприємства 2020 - 2021 рр.
(тис. грн) [27]

	2020 р.		2021 р		Зміни 2021/2020 рр.		
	Абсолютний показник тис. грн	Питома вага статті, %	Абсолютний показник тис. грн	Питома вага статті, %	Абсолютний показник тис. грн	У питомій вазі, %	Темп приросту
1. Необоротні активи:	7 721 744	27,45	7 224 224	24,79	-497 520	-2,66	-6,44
1.1 Нематеріальні активи	5 059	0,02	3 303	0,01	-1 756	-0,01	-34,71
1.2 Основні засоби	6 460 679	22,96	6 248 626	21,44	- 212 053	-1,52	-3,28
1.3 Довгострокові інвестиції	18 073	0,06	17 374	0,06	-699	0	-3,87
2. Оборотні активи:	20 411 895	72,55	21 922 338	75,21	1 510 443	2,66	7,40
2.1 Запаси	14 416 745	51,24	15 577 484	53,45	1 160 739	2,21	8,05
2.2 Дебіторська заборгованість	1 686 400	5,99	1 883 350	6,46	196 950	0,47	10,46
2.3 Поточні фінансові інвестиції	16 828	0,06	22 509	0,08	5 681	0,02	33,76
2.4 Грошові кошти	1 623 155	0,58	1 092 085	3,75	-531 070	3,17	-32,72
2.5 Інші оборотні активи	1 499 754	5,33	1 626 122	5,58	126 368	0,25	0,08
Баланс	28 133 641	100	29 146 562	100	1 012 921	-	3,6

У структурі активів у 2020-2021 рр. основна питома вага припадає на оборотні активи, що свідчить про формування достатньо мобільної структури активів та сприяє прискоренню оборотності активів підприємства. Частка оборотних активів щорічно збільшувалася на 2% (рис. 2.1) і в 2021 р. склала 80%.

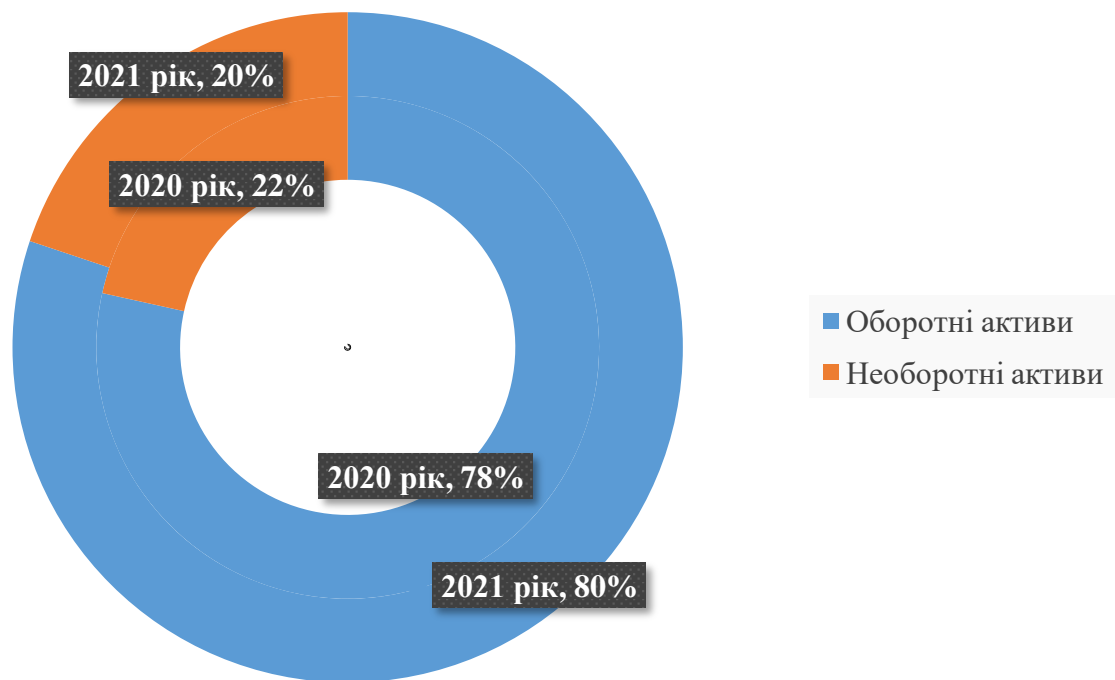

Рисунок 2.1 – Структура активів АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [27]

У структурі оборотних активів протягом аналізованих періодів найбільша питома вага припадала на запаси, частка яких щорічно збільшувалася (рис. 2.2): за 2021 р. – на 2% (з 75% до 77%). За 2021 р. частка дебіторської заборгованості збільшилась на 0,55% (з 8,77% до 9,32%). Питома вага грошових коштів у 2021 р. зменшилася на 3% (з 8,4% до 5,4%).

Структура оборотних активів з високою часткою дебіторської заборгованості та низьким рівнем коштів свідчить про проблеми, пов'язані з оплатою продукції підприємства, і навіть про переважання негрошових розрахунків. Поточні фінансові інвестиції та інші оборотні активи займали незначну питому вагу у структурі оборотних активів. У 2021 р. питома вага поточних фінансових інвестицій збільшилася на 0,02% (з 0,09% до 0,11%). Питома вага інших оборотних активів у 2021 р. збільшилася на 0,26% (з 7,79% до 8,05%).

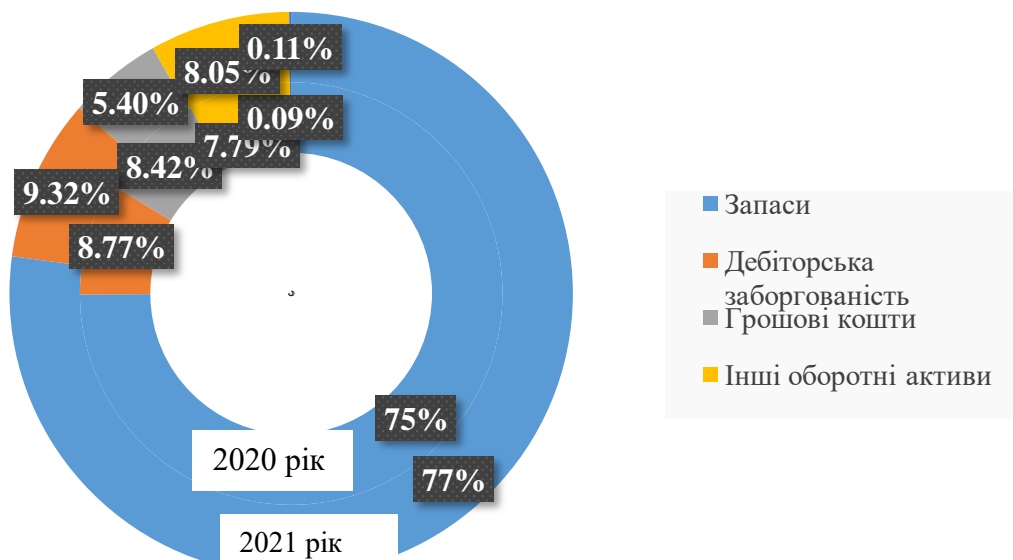

Рисунок 2.2 – Структура оборотних активів АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [27]

У структурі необоротних активів у 2020-2021 рр. основна питома вага припадає на основні засоби, частка яких за 2021 р. зменшилася на 0,63% (з 99,24% до 98,61%) (рис. 2.3).

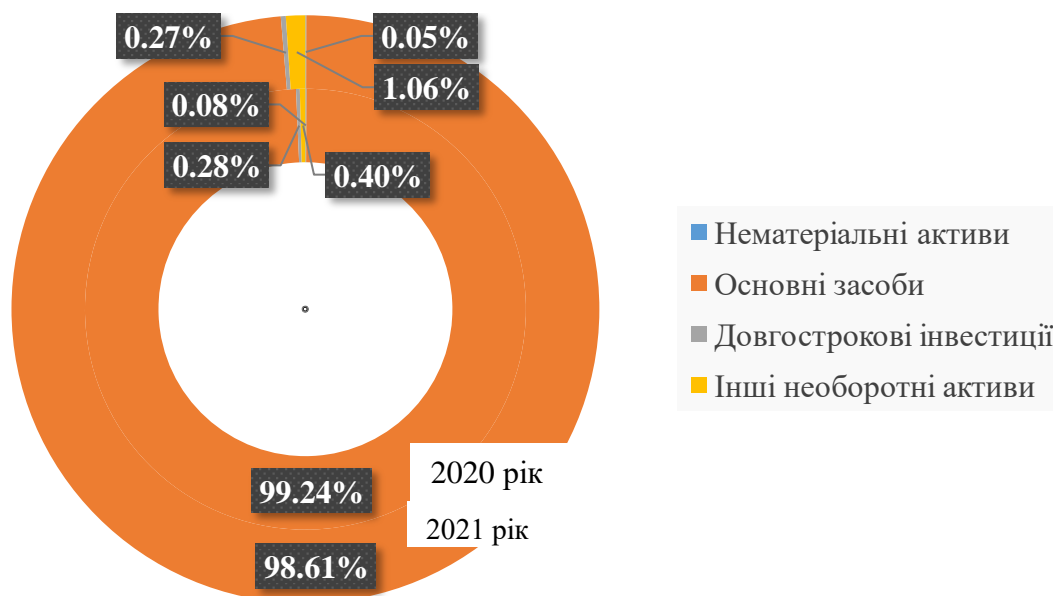

Рисунок 2.3 – Структура необоротних активів АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Частка довгострокових інвестицій у 2021 р. практично не змінилася порівняно з 2020 р. (з 0,28% до 0,27%). Інші необоротні активи у 2020-2021 рр. становили незначну частину у структурі необоротних активів, яка змінилася на 0,66% та становила 0,4% та 1,06% відповідно.

Загалом у структурі активів у 2020-2021 рр. основна питома вага припадала на запаси, грошові кошти, дебіторську заборгованість та довгострокові інвестиції.

У структурі пасивів протягом 2020-2021 рр. спостерігалось щорічне зростання питомої ваги власного капіталу та зменшення частки зобов'язань підприємства (рис. 2.4, табл. 2.4).

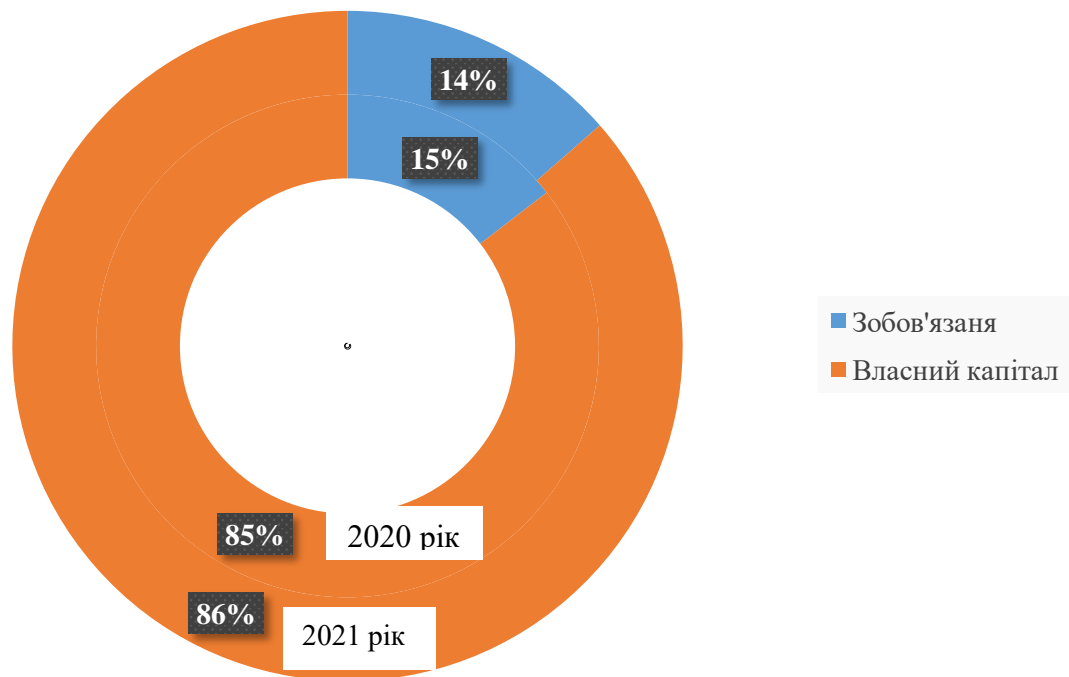

Рисунок 2.4 – Структура пасивів АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Протягом аналізованого періоду власний капітал у структурі пасивів підприємства займав найбільшу питому вагу. Частка власного капіталу щорічно зростає, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства (рис.2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка та структура пасивів підприємства у 2020-2021 рр.
(тис. грн.) [27]

	2020 р.		2021 р		Зміни 2021/2020 рр.		
	Абсолютний показник тис. грн	Питома вага статті, %	Абсолютний показник тис. грн	Питома вага статті, %	Абсолютний показник тис. грн	У питомій вазі, %	Темп приросту
1. Власний капітал:	20 197 875	71,8	21 117 902	72,5	920 027	0,7	4,6
1.1 Зареєстрований капітал	280 529	1	280 529	1	0	0	0
1.2 Додатковий капітал	1 623 967	5,8	1 623 967	5,6	0	-0,2	0
1.3 Резервний капітал	71 315	0,25	71 315	0,24	0	-0,01	0
1.4 Нерозподілений прибуток/збиток	18 223 197	64,8	19 143 246	65,7	920 049	0,9	5,05
2. Довгострокові зобов'язання	3 440 899	12,2	3 314 624	11,3	-126 275	-0,9	-3,7
3. Поточні зобов'язання:	4 495 084	16	4 714 099	16,2	219 015	0,2	4,87
3.1 Короткострокові кредити	423 638	1,5	132 880	0,5	-290 758	-1	-68,63
3.2 Кредиторська заборгованість	3 991 531	14,2	4 423 767	15,2	432 236	1	10,83
Баланс	28 133 858	100	29 146 625	100	1 012 767	-	3,6

За 2021 р. частка власного капіталу підприємства зросла на 0,7% (з 72,5% до 71,8%). В абсолютному вираженні у 2021 р. приріст становив 920 027 тис. грн. (з 20 197 875 тис. грн. до 21 117 902 тис. грн.). У структурі власного капіталу основна питома вага припадає на нерозподілений прибуток, сума якого в абсолютному вираженні щорічно збільшувалася (рис. 2.5). Так, за 2021 р. частка нерозподіленого прибутку у структурі власного капіталу зросла на 0,9% (з 64,8% до 65,7%), в абсолютному вираженні приріст становив 920 049 тис. грн.

У 2021 р. частка додаткового капіталу у структурі власного капіталу не змінилася. Щороку спостерігалось поступове зменшення частки статутного капіталу у структурі власного капіталу, однак у абсолютному вираженні його сума

не змінювалася. Частка резервного капіталу в структурі власного капіталу також щорічно знижувалася, а в абсолютному вираженні сума не змінювалася і становила 71 315 тис. грн. Так, за 2021 р. питома вага резервного капіталу зменшився на 0,01% (з 0,25% до 0,24%).

У структурі пасивів основна питома вага у аналізовані періоди припадала на короткострокові зобов'язання, частка яких за 2021 р. збільшилась на 0,2% (з 16% до 16,2%) (рис.2.6). В абсолютному вираженні сума короткострокових зобов'язань збільшилась на 219 015 тис. грн. У структурі пасивів частка довгострокових зобов'язань за 2021 р. зменшилась на 0,9% (з 12,2% до 11,3%). В абсолютному вираженні сума довгострокових зобов'язань зменшилась на 126 275 тис. грн.

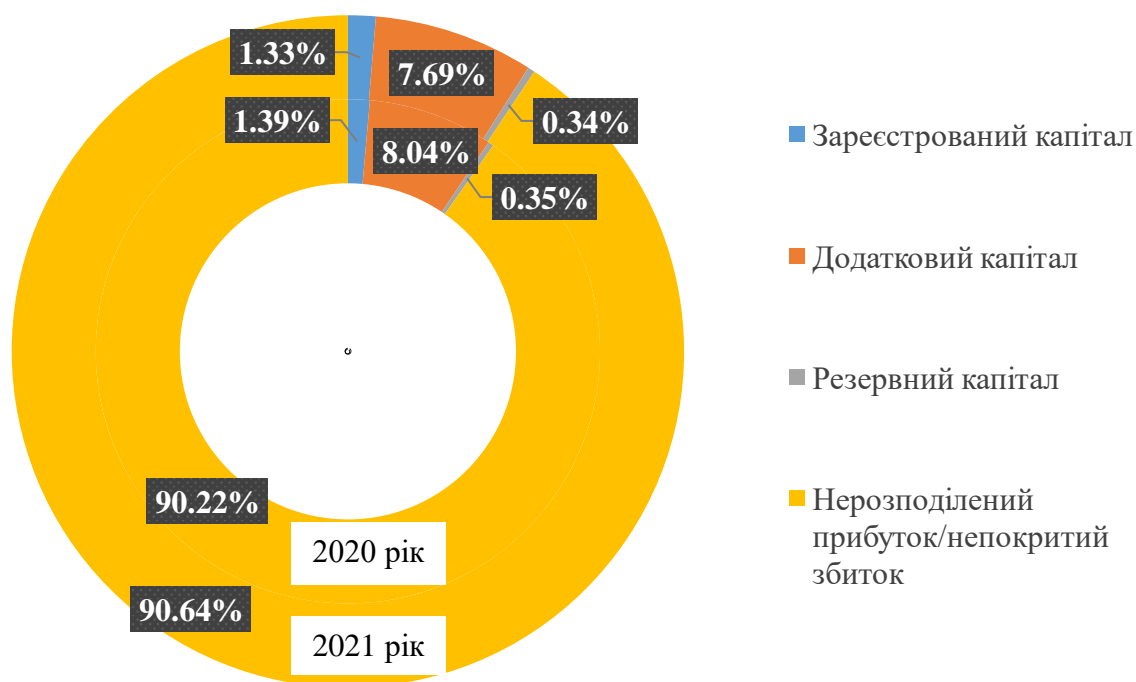

Рисунок 2.5 – Структура власного капіталу АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр. (%)

Джерело: розроблено автором на основі [27]

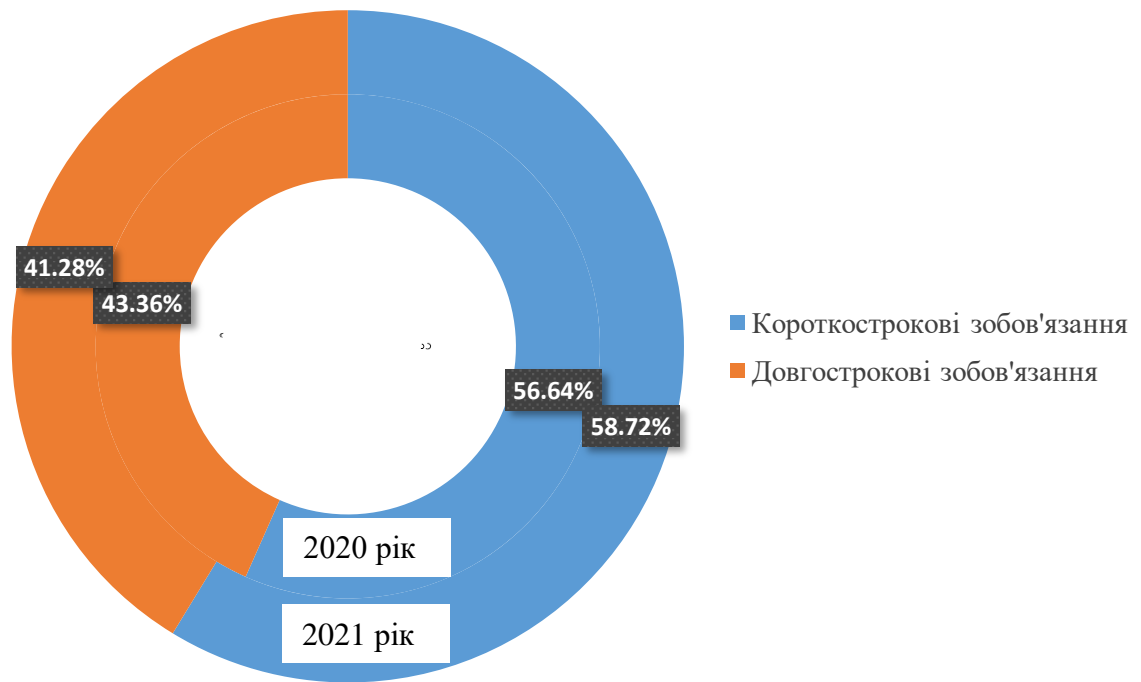

Рисунок 2.6 – Структура зобов'язань підприємства АТ «Мотор Січ» 2020-2021 рр. (%)

Перевищення частки короткострокової заборгованості у структурі позикових коштів підприємства є негативним фактором, що характеризує погіршення структури балансу та підвищення ризику втрати фінансової стійкості, проте на тлі зростання власного капіталу це не загрожує підприємству. Збільшення поточних зобов'язань у 2021 р. було зумовлено зростанням кредиторської заборгованості на 432 236 тис. грн. або 1%. У структурі короткострокових зобов'язань найбільша питома вага припадає на поточні зобов'язання за розрахунками від отриманих авансів, з бюджетом, позабюджетними фондами, із оплати зарплати, зі страхування, з учасниками. Частка короткострокових кредитів банків у 2021 р. зменшилася на 290 758 тис. грн. В абсолютному вираженні темп падіння у 2021 р. становив 1% (з 1,5% до 0,5%).

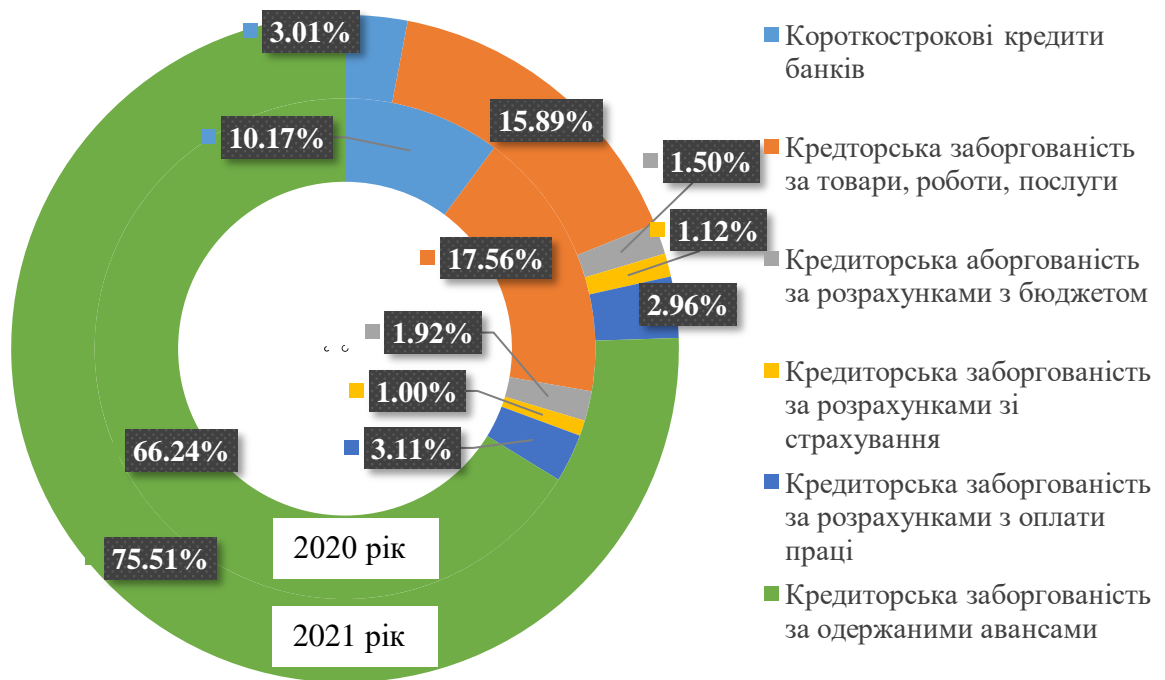

Рисунок 2.7 – Структура короткострокових зобов'язань підприємства АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр. (%)

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Короткострокові кредити банків значно зменшилися у 2021 р. Абсолютне значення зменшилося на 290 758 тис. грн, або на 7,2% (з 10,17% до 3%). Питома вага кредиторської заборгованості за одержаними авансами навпаки збільшилася на 9,3% (з 66,24% до 75,51%). В абсолютному вираженні це 570 285 тис. грн. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2021 р. зменшилася на 30 675 тис. грн., або на 1,7% (з 17,56% до 15,89%). Кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці у 2021 р. збільшилася на 905 тис. грн., але у відсотковому вираженні в структурі короткострокових зобов'язань навпаки зменшилася на 0,15%.

Питома вага довгострокових зобов'язань у структурі зобов'язань за 2021 р. зменшилася на 2,1% (з 43,4% до 41,3%). В абсолютному вираженні це 126 275 тис. грн.

У структурі пасивів частка довгострокових зобов'язань у 2021 р. зменшилася на 0,86% (з 12,23% до 11,37%). Динаміка довгострокових

зобов'язань підприємства представлена на рис. 2.8. У структурі довгострокових зобов'язань протягом аналізованих періодів основна питома вага припадала на інші довгострокові зобов'язання, частка яких щорічно збільшувалася. За 2021 р. частка збільшилася на 2,24% (з 59,45% до 61,69%). В абсолютному вираженні за 2021 р. інші довгострокові зобов'язання зменшилися на 858 тис. грн. Питома вага довгострокових кредитів банків у структурі довгострокових зобов'язань у 2021 р. збільшилася на 2,66% (з 1,59% до 4,25%). У 2021 р. сума довгострокових кредитів банків зросла на 86 130 тис. грн.

Аналізуючи фінансовий стан підприємства у 2020-2021 рр. можна зробити висновок, що чистий консолідований збиток АТ «Мотор Січ» за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) за підсумками січня-вересня 2021 р. становив 220,91 млн грн, що на 54% більше, ніж за аналогічний період 2020 р.

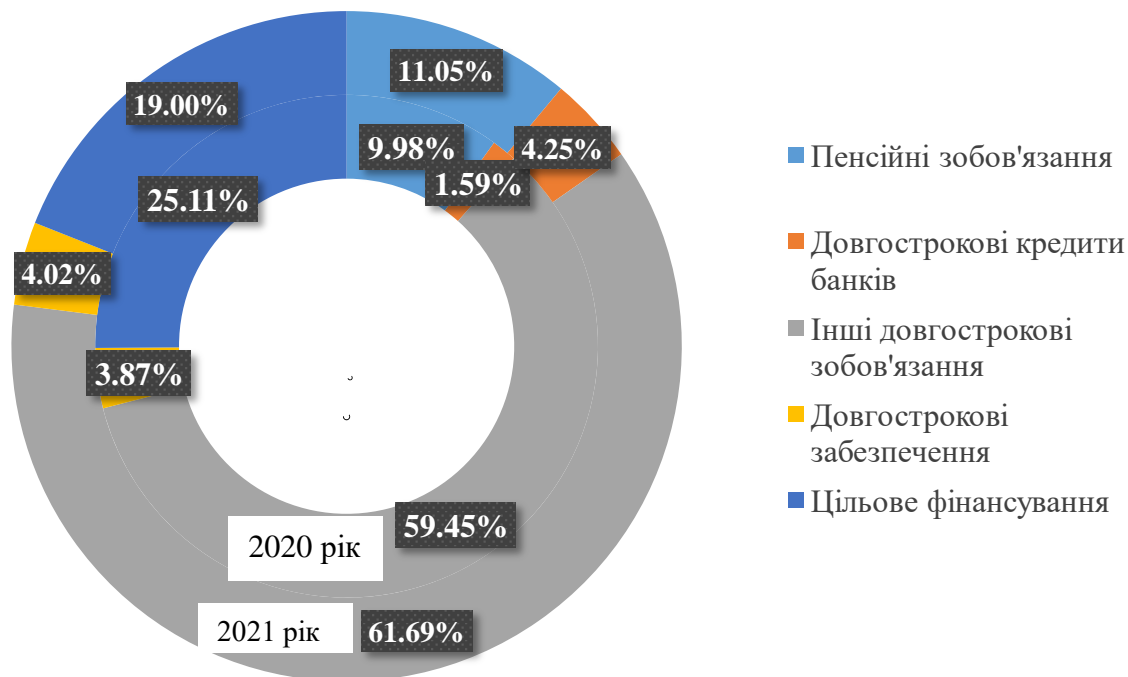

Рисунок 2.8 – Структура довгострокових зобов'язань підприємства АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр. (%)

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Згідно з фінансовим звітом АТ «Мотор Січ» чистий дохід підприємства за підсумками першого кварту 2021 р. скоротився на 3,7% – до 2 млрд. 56,52 млн. грн. «По причині пандемії вірусу Covid-19 в Україні, як і в багатьох країнах світу, запроваджено карантинні заходи та максимально обмежено функціонування державних та приватних установ. Виникають форс-мажорні обставини, які мають великий вплив на фінансову стійкість та виробничу діяльність підприємства, а також на фінансові показники його проміжної фінансової звітності», – йдеться у документі. Неконсолідований чистий збиток підприємства за підсумками січня-вересня 2021 р. склав 219,59 млн. грн., що на 36,3% більше, ніж за аналогічний період 2020 р., а чистий дохід скоротився на 3% – до 2 млрд. 50,43 млн. грн. [27].

АТ «Мотор Січ» також зазначає, що у 2020 р. під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємство стикалося з проблемами при отриманні дозволів Державної служби експортного контролю України (ДСЕКУ). «Тривала і багатоступінчата процедура отримання дозволів на міжнародні передачі товарів військового призначення та подвійного застосування; труднощі зі своєчасним виконанням гарантійних зобов'язань щодо продукції, поставленої на експорт, через необхідність додаткового оформлення дозволів як на експорт самої послуги за гарантією, так і товарів для її виконання (запасних частин, інструментів тощо)», – пояснює підприємство [25].

Згідно з балансом, за перший квартал 2021 р. обсяг готової продукції збільшився на 7,9% – до 1,52 млрд. грн., а незавершеного будівництва – на 3,7%, до 11,38 млрд. грн. Дебіторська заборгованість за звітний період зросла на 0,5% – до 1,27 млрд. грн., а вільні кошти скоротилися на 34,9% – до 491,9 млн. грн. У зв'язку зі збитками нерозподілений прибуток знизився за січень-вересень цього року на 1,1% – до 18,93 млрд. грн. Довгострокові кредити банків збільшились на 15,7% – до 194,6 млн. грн. а короткострокові – на 9,7%, до 704,3 млн. грн. [27].

2.3 Оцінка фінансової стійкості та ліквідності АТ «Мотор Січ»

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються наступні умови: $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$. Невиконання будь-якої з перших трьох нерівностей свідчить про те, що ліквідність балансу в більшій чи меншій мірі відрізняється від абсолютної. Показники ліквідності балансу підприємства та результати аналізу наведено у табл.2.5, 2.6.

Таблиця 2.5 – Значення статей активу і пасиву балансу підприємства для аналізу його ліквідності у 2020-2021 рр. (тис. грн.) [27].

Актив	2020 рік	2021 рік
Найбільш ліквідні активи, А1	1 639 983	1 114 594
Активи, що швидко реалізуються, А2	1 686 400	1 883 350
Активи, що реалізуються повільно, А3	17 116 646	18 952 873
Активи, що важко реалізуються, А4	7 721 744	7 224 224
Пасив	2020 рік	2021 рік
Найбільш термінові зобов'язання, П1	982 755	946 956
Короткотермінові пасиви, П2	726 407	411 042
Довгострокові зобов'язання, П3	3 440 899	3 314 624
Постійні пасиви, П4	20 197 875	21 117 902

Таблиця 2.6 – Результати аналізу ліквідності балансу підприємства

2020 рік	2021 рік
$A1 > П1$	$A1 > П1$
$A2 > П2$	$A2 > П2$
$A3 > П3$	$A3 > П3$
$A4 < П4$	$A4 < П4$

У 2020 р. як і у 2021 р. дотримані усі нерівності, що свідчить про відсутність порушення ліквідності балансу. Важливе значення має порівняння показників 3-ї групи, так як вона свідчить про перспективну ліквідність, оскільки

в ній розглядаються майбутні надходження та витрати. У даному випадку, у всіх періодах $A3 > ПЗ$, тобто у довгостроковому періоді підприємство є ліквідним.

За результатами розрахунків (рис.2.9) у 2020-2021 рр. ліквідність підприємства була на достатньому рівні, усі показники ліквідності знаходилися в межах своїх нормативних значень.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яку частину короткострокової заборгованості підприємство може погасити негайно. Показники миттєвої ліквідності протягом 2020-2021 рр. були в межах нормативних значень (0,36-0,23), що свідчить про достатню кількість коштів на погашення частини короткострокових зобов'язань. Темп приросту коштів становив у 2021 р. $-32,7\%$.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яка частка кредиторської заборгованості може бути погашена за рахунок найбільш ліквідних активів, тобто показує, яка частина короткострокових зобов'язань підприємства може бути негайно погашена за рахунок коштів на різних рахунках, у короткострокових цінних паперах, а також надходжень на рахунки. Показники швидкої ліквідності протягом 2020-2021 рр. були в межах нормативних значень та дорівнювали 1.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, чи достатньо у підприємства коштів, які можуть бути використані ним для погашення своїх короткострокових зобов'язань упродовж року. Це основний показник платоспроможності підприємства. Показники поточної ліквідності протягом 2020-2021 рр. становили 4,54 та 4,65, коли нормативними значеннями є більш 2. Такі показники ще можна пояснити галузевою приналежністю підприємства, для якої характерним є великий обсяг запасів та незавершеного виробництва.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2020-2021 рр. знаходився в межах нормативних значень та дорівнював 1, також щорічно спостерігалось поступове зростання цього показника, що є позитивним фактором. У 2021 р. його значення збільшилося на 0,00092 (з 1,00006 до 1,00098) порівняно з попереднім роком.

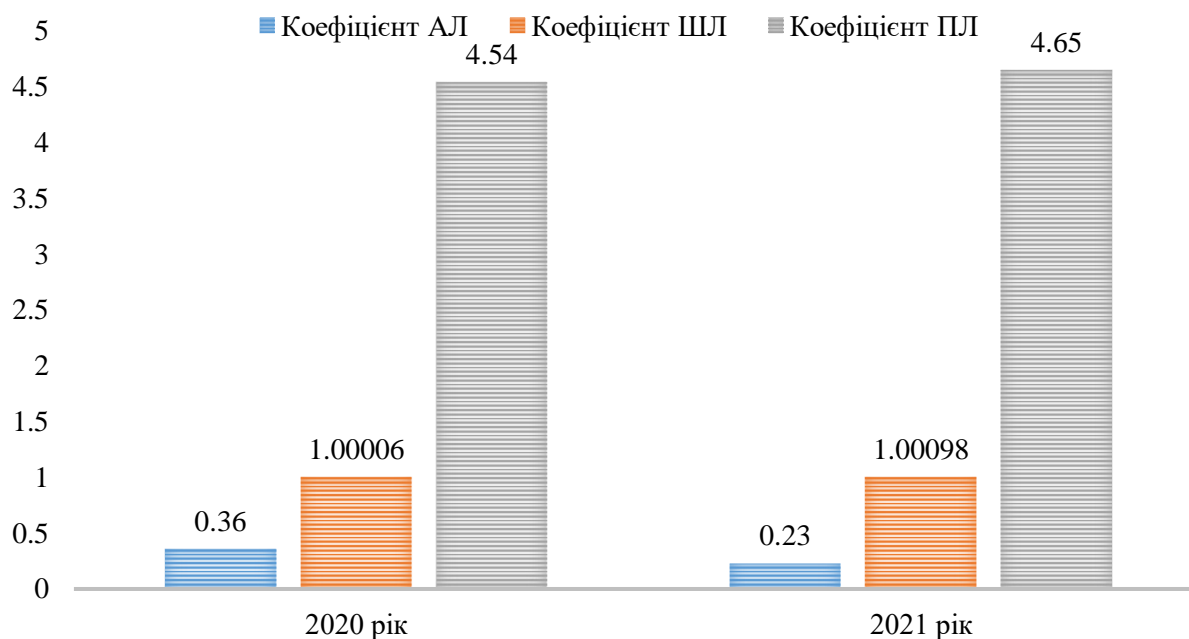

Рисунок 2.9 – Показники ліквідності підприємства АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором

Показник поточної ліквідності у 2020 р. становив 4,54, у 2021 р. – 4,65 (рекомендоване значення 1,5-2). У 2021 р. коефіцієнт зріс на 0,11 і досяг вищого кордону. Таким чином у 2020-2021 рр. підприємство мало достатні оборотні активи для погашення своїх короткострокових боргів.

Загалом на підприємстві у 2020-2021 рр. спостерігається високий рівень ліквідності за показниками, тобто підприємство здатне погасити свої короткострокові зобов'язання.

Як свідчать дані рис. 2.10, на підприємстві щороку спостерігалось зростання чистого оборотного капіталу, що є позитивним чинником. За 2021 р. приріст чистого оборотного капіталу становив 1 291 468 тис. грн. (з 15 916 771 до 17 208 239 тис. грн.).

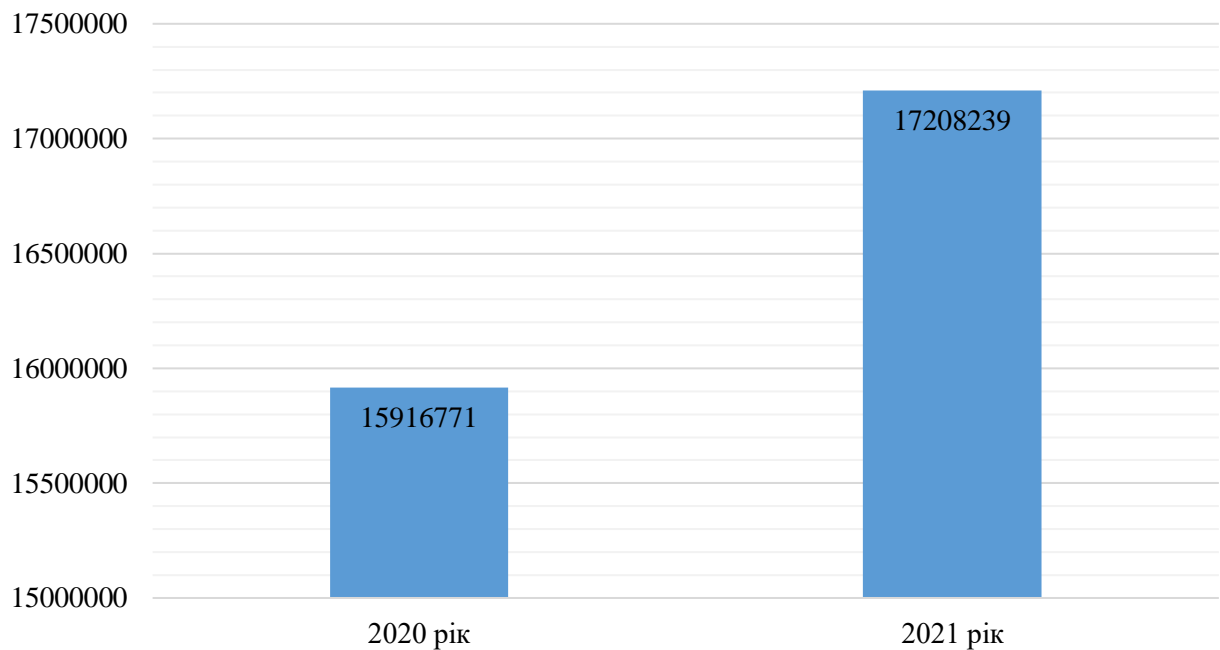

Рисунок 2.10 – Чистий оборотний капітал підприємства у 2020-2021 рр.
(тис. грн.)

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Ситуація, що склалася, зумовлена у 2020 р. зростанням оборотних коштів на фоні зниження короткострокових зобов'язань, у 2021 р. – перевищенням темпів зростання оборотних активів над темпами зростання короткострокових зобов'язань.

Ризики ліквідності мають на увазі під собою ймовірність порушення фінансової рівноваги, коли підприємство нездатне вчасно розраховуватися за борговими зобов'язаннями через брак грошових коштів і вимушено виплачувати штрафні санкції, пені та неустойки на шкоду своїй діловій репутації. Як правило, ризик ліквідності настає через непрофесійне управління грошовими потоками, дебіторською та кредиторською заборгованостями.

У 2020-2021 рр. АТ «Мотор Січ» вдалося мінімізувати ризики ліквідності на за рахунок прогнозування руху коштів, детального планування фінансово-виробничої діяльності та складання бюджету, що дозволило вчасно виявити недолік ліквідності та своєчасно залучити необхідні фінансові ресурси. Зниження ризику неплатежів з боку покупців, які також можуть призвести до

проблем з ліквідністю, досягнуто застосуванням авансової форми оплати замовлень.

Фінансова стійкість підприємства характеризується ступенем його фінансової незалежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів. Недостатня фінансова стійкість підприємства може призвести до його неплатоспроможності, а дуже висока буде сприяти створенню «зайвих» запасів і резервів у зв'язку з чим зростуть витрати на їх утримання, спостерігатиметься недоотримання прибутку та гальмування темпів економічного розвитку підприємства. Рівень фінансової стійкості можна оцінити за допомогою абсолютних показників та коефіцієнтного підходу. Абсолютні показники фінансової стійкості підприємства наведені в табл. 2.7, типи фінансової стійкості у табл. 2.8, результати аналізу у табл. 2.9.

Таблиця 2.7 – Абсолютні показники фінансової стійкості підприємства у 2020-2021 рр. (тис. грн.)

Показники	Джерела інформації (форма № 1), або формула для розрахунку	2020 рік	2021 рік
Постійні пасиви (ПП)	р. 1495	20 197 875	21 117 902
Активи, що важко реалізуються (Авр)	р. 1095	7 721 744	7 224 224
Власні оборотні кошти (ВОК)	ПП-Авр	12 476 131	13 893 678
Довгострокові зобов'язання (ДЗ)	р. 1595	3 440 899	3 314 624
Наявність постійних та довгострокових пасивів для фінансування запасів	ВОК+ДЗ	15 917 030	17 208 302
Короткострокові кредити банків (КК)	р. 1600	423 638	132 880
Загальна сума основних джерел фінансування запасів	ВОК+ДЗ+КК	16 340 668	17 341 182
Запаси (З)	рр. (1100+1110)	14 416 751	15 577 486
Надлишок (недостатність) власних оборотних коштів	ВОК-З	-1 940 620	-1 683 808
Надлишок (недостатність) власних оборотних коштів та довгострокових зобов'язань	ВОК+ДЗ-З	1 500 279	1 630 816
Надлишок (недостатність) основних джерел фінансування запасів	ВОК+ДЗ+КК-З	1 923 917	1 763 696

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Таблиця 2.8 – Типи фінансової стійкості підприємства [28]

Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
$ВOK-3 \geq 0$	$ВOK-3 < 0$	$ВOK-3 < 0$	$ВOK-3 < 0$
$ВOK+ДЗ-3 \geq 0$	$ВOK+ДЗ-3 \geq 0$	$ВOK+ДЗ-3 < 0$	$ВOK+ДЗ-3 < 0$
$ВOK+ДЗ+КК-3 \geq 0$	$ВOK+ДЗ+КК-3 \geq 0$	$ВOK+ДЗ+КК-3 \geq 0$	$ВOK+ДЗ+КК-3 < 0$
{1, 1, 1}	{0, 1, 1}	{0, 0, 1}	{0, 0, 0}

Таблиця 2.9 – Розрахунок типу фінансової стійкості АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр. (на основі даних табл. 2.7 і табл. 2.8)

Період	Розрахунок за формулою	Абсолютна фінансова стійкість	Нормальна фінансова стійкість	Нестійкий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан
2020 рік	$-1\ 940\ 620 < 0$ $1\ 500\ 279 \geq 0$ $1\ 923\ 917 \geq 0$		+		
2021 рік	$-1\ 683\ 808 < 0$ $1\ 630\ 816 \geq 0$ $1\ 763\ 696 \geq 0$		+		

У 2020-2021 рр. у підприємства була визначена нормальна фінансова стійкість, тобто підприємство раціонально використовує позиковий капітал та забезпечує, переважно, високу дохідність своєї поточної діяльності. У цій ситуації підприємство використовує для покриття запасів, крім власних оборотних коштів, також довгострокові залучені кошти. Із погляду фінансового менеджменту, такий тип фінансування є найбільш бажаним для підприємства.

Для наочності розглянемо співвідношення розмірів власних оборотних коштів підприємства, його довгострокових та короткострокових зобов'язань та запасів у 2020-2021 рр. (рис. 2.11).

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує, яка частина оборотних активів фінансується за рахунок власних коштів підприємства.

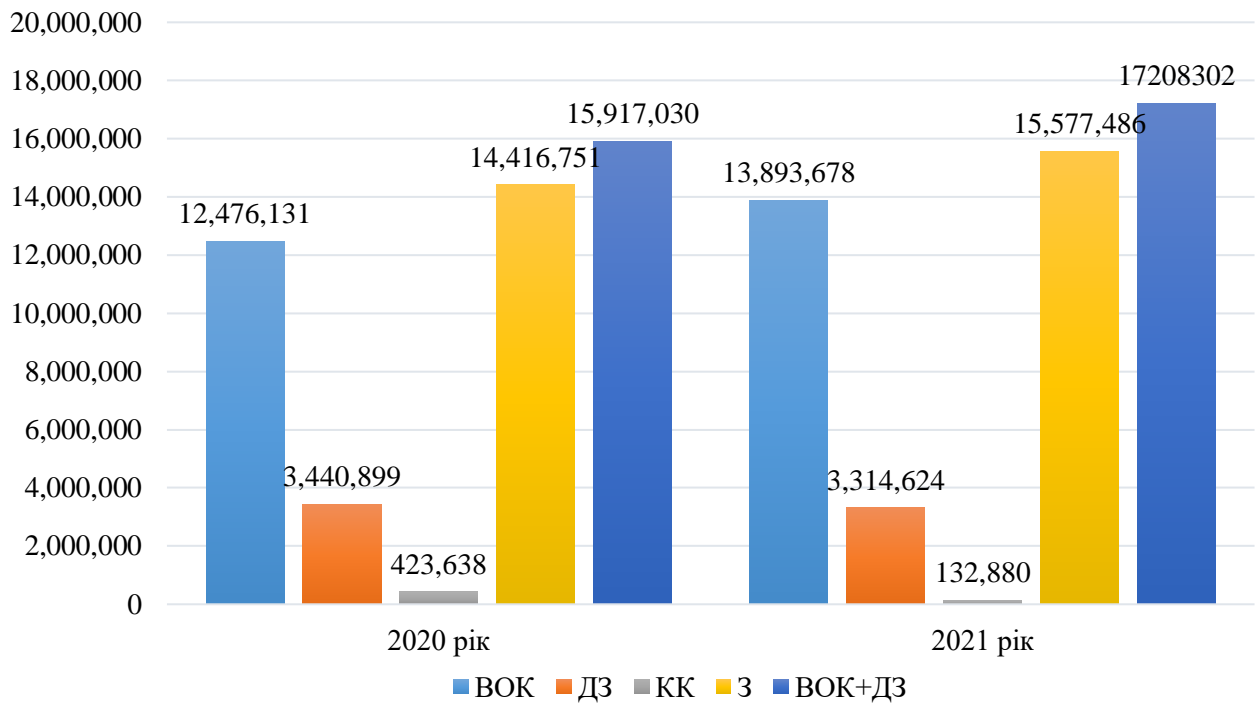

Рисунок 2.11 – Співвідношення показників фінансової стійкості АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр. (тис. грн.)

Чим вищий цей показник, тим вище платоспроможність та кредитоспроможність підприємства. У 2021 р. показник збільшився на 0,02 (з 0,61 до 0,63), що є позитивним, оскільки збільшення показника в динаміці сприймається як позитивна тенденція.

Коефіцієнт забезпеченості запасів та витрат власними оборотними коштами у 2020-2021 рр. був вище рекомендованого значення (не менше 0,5) та поступово збільшувався, що свідчить про те, що достатня частина запасів і витрат фінансуються за рахунок власних коштів. У 2020-2021 рр. показник становив 0,86 та 0,89 відповідно.

Коефіцієнт маневреності – це показник, що визначає частку абсолютно ліквідних активів у власних обігових коштах та забезпечує свободу фінансового маневру. Позитивний напрям змін – збільшення. Зменшення в динаміці коефіцієнта маневреності власних оборотних коштів сприймається як негативна тенденція, що свідчить про недостатність у підприємства власних оборотних коштів.

Коефіцієнт покриття запасів показує співвідношення величини «нормальних» джерел покриття запасів до величини запасів. У 2021 р. показник покриття запасів практично не змінився і мав значення 0,94. Загалом, у 2020-2021 рр. значення показника покриття запасів було трохи нижче рекомендованого (не менше 1), що свідчить про трохи недостатній рівень фінансового становища компанії (табл. 2.10, рис. 2.12).

Таблиця 2.10 – Розрахунок показників забезпеченості власними оборотними коштами АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Показник	Джерела інформації	Нормативне значення	Значення у 2020 році	Значення у 2021 році
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	(ф.1 р.1495-р.1095)/ ф.1 р.1195	> 0 збільшення	0,61	0,63
Коефіцієнт забезпеченості запасів і витрат власними оборотними коштами	(ф.1 р.1495-р.1095)/ (ф.1 р.1100+р.1110)	> 0,5	0,86	0,89
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	ф.1 р.1165/ (ф.1 р.1495-р.1095)	збільшення	0,13	0,08
Коефіцієнт покриття запасів	(ф.1 р.1495-р.1095+ +р.1600+р.1615)/ (ф.1 р.1100+р.1110)	> 1	0,9455	0,9454

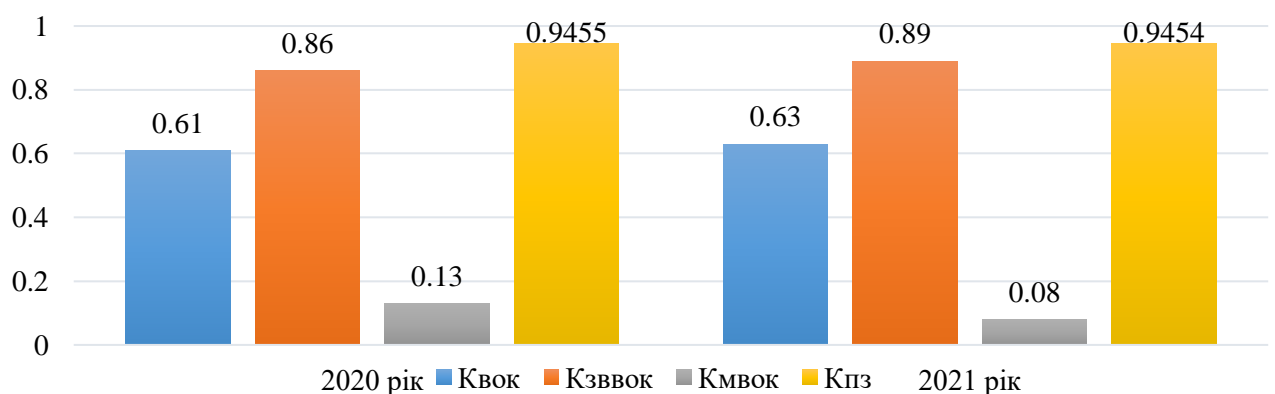

Рисунок 2.12 – Показники забезпеченості власними оборотними коштами АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Розрахунок показників фінансової стійкості показав, що у підприємства у 2020-2021 рр. практично всі коефіцієнти були в межах рекомендованих значень (за винятком коефіцієнтів покриття активів за рахунок зобов'язань та довгострокового залучення коштів) (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Відносні показники фінансової стійкості АТ «Мотор Січ» у 2020-2021 рр.

Показник	Джерела інформації, ф. №1	Нормативне значення	Показник у 2020 р.	Показник у 2021 р.
Коефіцієнт автономії	p.1495/p.1900	$\geq 0,5$ збільшення	0,718	0,724
Коефіцієнт фінансової стійкості	p.1495+p.1595/ p. 1900	0,7-0,9	0,840	0,838
Коефіцієнт фінансового левериджу	p.1595/p.1495	$\leq 0,5$ крит. 1	0,170	0,157
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(p.1495-p.1095)/ p.1495	> 0 збільшення	0,617	0,658
Коефіцієнт покриття активів за рахунок зобов'язань	p.1595/p.1195	0,2-0,5	0,168	0,151
Коефіцієнт фінансування основних засобів за рахунок довгострокових позик	p.1510/p.1010	-	0,008	0,022
Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	p.1595/ (p.1495+p.1595)	0,4	0,145	0,136

Щорічне зростання коефіцієнта автономії свідчить про збільшення власного капіталу підприємства та підвищення його фінансової стійкості.

Коефіцієнта фінансової стійкості протягом аналізованих періодів був у межах нормативних значень та практично не змінився, що свідчить про наявність стабільних джерел фінансування підприємства (власного капіталу та довгострокових зобов'язань) та високу довіру інвесторів до підприємства.

Показник фінансового левериджу показує, скільки одиниць залучених коштів припадає на одиницю власних. Зниження цього показника говорить про зменшення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів та підвищення його фінансової стабільності. Однак, у 2021 р. цей показник трохи зменшився.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу перебуває в обороті, а яка капіталізована. Позитивним фактором є збільшення цього показника у аналізованому періоді з 0,617 у 2020 р. до 0,658 у 2021 р.

Показник покриття активів за рахунок зобов'язань був нижче норми і мав тенденцію до зниження, що свідчить про зменшенні частки залучених коштів на фінансування діяльності підприємства та сприяє підвищенню його фінансової стійкості.

Збільшення коефіцієнта фінансування основних засобів за рахунок довгострокових позик у 2021 р. говорить про те, що підприємство розширило кількість залучених довгострокових ресурсів для фінансування основних засобів.

Значення коефіцієнта довгострокового залучення коштів протягом аналізованих періодів було нижчим за нормативне, що свідчить про недостатні обсяги довгострокових ресурсів.

2.4 Аналіз факторів що впливають на фінансову стійкість АТ «Мотор Січ»

На фінансову стійкість АТ «Мотор Січ» останні роки впливають такі фактори нестабільності та невизначеності, як пандемія Covid-19 та обмежений доступ до ринків.

«З приводу пандемії вірусу Covid-19 в Україні, як і в багатьох країнах світу, запроваджено карантинні заходи та максимально обмежено функціонування державних та приватних установ. Виникають форс-мажорні обставини, які мають великий вплив на фінансову стійкість та виробничу діяльність підприємства, а також на фінансові показники його проміжної фінансової звітності», – йдеться у фінансовому звіті підприємства [25].

У 2020 р. у зв'язку з ризиком виникнення пандемії коронавірусу на АТ «Мотор Січ» було організовано заходи щодо запобігання поширенню

захворювання, на деякий час робота підприємства була зупинена. Усі співробітники пішли у відпустку за власний кошт. Їм була виплачена компенсація у розмірі 2/3 від встановленого окладу. Наслідками цього стало суттєве скорочення витрат на оплату праці у 2020 р. (1,221 млрд. грн проти 1,522 млрд. гривень в I півріччі 2019 р.) та на відрахування на соціальні заходи (261 млн. грн. проти 323,2 млн. грн.).

На даний час фінансовий стан підприємства погіршується, а в силу правової невизначеності модернізація виробництва на підприємстві неможлива.

До зовнішніх факторів, що негативно впливають на фінансову стійкість підприємства та знижують його інвестиційну привабливість можна віднести програш підприємства у арбітражному апеляційному суді в Москві, який ухвалив рішення про стягнення 42 млн. рублів з українського АТ «Мотор Січ» за незаконне використання серії товарних знаків «Мі». За заявою позивача, АТ «Мотор Січ» використовує позначення Мі-8МСБ та Мі-8MSB для реклами своїх товарів та послуг, що порушує його права власності.

Ще одна судова справа, що негативно впливає на ділову репутацію підприємства – це позов компанії-акціонера АТ «Мотор Січ» «Бізнес Хаус Хелена» до голови ради директорів та фінансового директора АТ «Мотор Січ» з вимогою стягнути з менеджерів підприємства збитки за розкрадання на суму близько 438 млн. грн. Апеляційний господарський суд залишив чинним рішення господарського суду Запорізької області, який відмовив у стягненні збитків.

Наступним фактором, що впливає на фінансову стійкість АТ «Мотор Січ» є той факт, що акції підприємства перебувають під арештом з квітня 2018 р. за клопотанням слідчого СБУ з метою збереження речових доказів у порушеній у липні 2017 р. кримінальній справі. За роки дії арешту акцій АТ «Мотор Січ» недоотримало виручки на суму близько 14 млрд. грн.

Також позачергові загальні збори акціонерів підприємства у 2020 р. ініційовані китайськими інвесторами та українським бізнесменом Олександром Ярославським були зірвані співробітниками Служби безпеки України в рамках

кримінального провадження. За даними відомства, їм відомі факти «підготовки до знищення виробничих потужностей» підприємства.

Зрозуміло, що ситуація, яка сьогодні розгортається навколо підприємства, у будь-якому разі стане поганим сигналом для інвесторів та негативно вплине на ситуацію із замовленнями та функціонуванням підприємства.

За даними 2020 р. 17,3% акцій підприємства належали компанії Business House Helena (Панама), 9,999% – Skyrizon Aircraft Holdings Limited (Британські Віргінські острови), 9,99% – Лікатрон Ентерпрайзес Лімітед (Кіпр), 9,7% – ТОВ «Мотор-Інтеркомс» (Запоріжжя), 9,298% – ПАТ «Торговий дім «Олена» (Запоріжжя).

У 2016 р. китайські інвестори придбали 56% акцій АТ «Мотор Січ», а у серпні 2019 р. подали документи про угоду на погодження до Антимонопольного комітету України. У тому ж місяці американська газета The Wall Street Journal повідомила про прагнення Вашингтона не допустити перехід підприємства під контроль китайського капіталу. Восени 2019 р. в Україну приїжджала група фахівців Інституту оборонного аналізу США для ознайомлення з роботою всіх ключових підприємств країни. В результаті на акції, що належать китайським інвесторам Служба безпеки України наклала арешт.

Китайські інвестори, у свою чергу, ініціювали у грудні 2020 р. арбітраж проти України та оцінили збитки у 3,5 млрд. дол. Президент України 28 січня 2021 р. ввів у дію рішення РНБО про санкції проти китайської компанії Skyrizon та її ключового акціонера, громадянина КНР Ван Цзіня. МЗС КНР у відповідь на санкції України вимагало дотримуватися прав китайських інвесторів. Наразі китайські інвестори збільшили суму збитків на 100 млн. дол. (до 3,6 млрд. дол.) для стягнення з України у міжнародному арбітражі.

У результаті вищезазначених подій фінансова стійкість підприємства значно знизилася. Наслідками цих подій стало рішення Шевченківського районного суду Києва про накладення арешту на акції та майно підприємства АТ «Мотор Січ». Наприкінці березня президент ввів у дію рішення Ради

нацбезпеки та оборони про повернення АТ «Мотор Січ» у власність держави та підписав указ про націоналізацію АТ «Мотор Січ».

За даними уряду України, наразі близько 75% акцій АТ «Мотор Січ» вже належить групі китайських власників, і якась частина спірного пакету акцій виступає порукою у фінансуванні, наданому у тому числі China Development Bank.

Але, не зважаючи на конфлікт, АТ «Мотор Січ» продовжує постачати продукцію до Китаю. У грудні 2020 р. до Гонконгу експортовано близько 20 авіаційних двигунів для цивільної авіації. У першій половині 2020 р. АТ «Мотор Січ» разом із КБ «Прогрес» ім. академіка О. І. Івченка експортували турбореактивних та турбогвинтових двигунів на загальну суму понад 150 млн. дол., понад 75 млн. з яких отримано від китайських компаній.

У січні 2021 р. АТ «Мотор Січ» підписала контракт із китайською компанією на постачання 400 двигунів, які використовуються на китайських навчально-бойових літаках. Орієнтовна вартість контракту – близько 800 млн. дол. Для підприємства, де працює 18 тис. робітників, в умовах згорання замовлень з інших країн і браку грошей в самій Україні цей контракт став питанням виживання підприємства.

Цього року АТ «Мотор Січ» отримало два великі замовлення на загальну суму майже 2 млрд. доларів від ДП «Антонов». Також в активі підприємства значаться договори та контракти на постачання двигунів для ударних турецьких безпілотників Байрактар.

У 2021 р. АТ «Мотор Січ» збільшило частку реалізації нових зразків техніки у загальному обсязі реалізації. Стратегія диверсифікації виробництва має компенсувати зменшення надходжень від продукції у якої добігає кінця «життєвий цикл». За 9 місяців 2021 р. на серійні авіадвигуни припало близько 56% виробництва та реалізації, а на гелікоптери – близько 10,6%, ще 8,2% виробництва та 7% реалізації принесли ремонти авіадвигунів. Наведені заходи з диверсифікації виробництва мають позитивно вплинути на фінансову стійкість підприємства.

Наступним фактором, що впливає на фінансову стійкість підприємства є постійні проблеми при отриманні дозволів від Державної служби експортного контролю України (ДСЕКУ). Процедура оформлення дозволів на міжнародні передачі товарів військового призначення та подвійного застосування є доволі тривалою та багатоступінчатою, що ускладнює своєчасне виконання гарантійних зобов'язань за продукцією, що експортується.

На реалізацію кожного експортного контракту на поставку товарів військового призначення, які плануються до виконання державними чи приватними компаніями, потрібно отримувати разові дозволи від ДСЕК. Якщо у ДСЕК є певні питання до окремих контрактів, вони виносяться на засідання Міжвідомчої комісії з питань військово-технічного співробітництва та експортного контролю. А отже можна однозначно стверджувати, що за цих умов, помножених на вітчизняну бюрократію і часом персональну байдужість окремих посадовців з ДСЕК, українська система експортного контролю є однією з найбільш жорстких, регламентованих і заформалізованих.

Також на фінансову стійкість підприємства неодмінно впливає значна конкуренція на міжнародному ринку. Основними конкурентами АТ «Мотор Січ» в авіадвигунобудуванні є «CFM Int.» (Франція/США), «Rolls-Royce» (Велика Британія), «Pratt & Whitney» (США), «Honeywell» (США), «Turbomeca» (Франція), а також російські компанії «ОДК-Сатурн» та «Салют» [29].

У підприємства є низка слабких сторін, що знижують її конкурентоспроможність. По-перше, це екологічність. Нині екологічні проблеми є досить поширеними, тому вони знаходяться під пильним наглядом. Хоча галузь виробництва авіадвигунів є не такою шкідливою, як інші види виробництва, деякі компанії, такі як «CFM International», роблять значний внесок у зменшення шкідливості виробництва та експлуатації авіадвигунів. Отже, підвищується цінність продукції компанії та поширюються відомості про неї.

По-друге, це економічність. У зв'язку зі швидким розвитком технологій є багато методів щодо зменшення споживання енергії авіадвигунами. Це є вагомим фактором конкурентоспроможності компанії, тому що

енергоспоживання є одним з ключових пунктів у виборі двигунів для літаків, особливо у сфері пасажирських перевезень.

По-третє, це унікальність пропозиції. Нині асортимент підприємства не є досить різноманітним, авіадвигуни виробляють для пасажирських, цивільних вантажних літаків, літаків загального призначення. Нішу виробництва авіадвигунів для воєнного призначення тут займає компанія «ОДК-Сатурн». Крім цього, компанія має схожий асортимент із АТ «Мотор Січ», що дає можливість продукції «ОДК-Сатурн» бути більш конкурентоспроможною [30].

Натомість компанія «CFM International» працює над виробництвом авіадвигунів нового покоління, вони є більш екологічними, економічними, швидше охолоджуються, а також мають більшу потужність, тому ця компанія займає більшу частку цього ринку.

Також важливим фактором є післяпродажне обслуговування. Центри післяпродажного обслуговування компанії АТ «Мотор Січ» не є досить поширеними. Є низка послуг, які вони надають, але це потребує часу, тобто відсутня можливість надавати їх 24/7. Представництва компанії недостатньо поширені як в Україні, так і в інших країнах.

Через те, що авіаційне моторобудування – капітало- та інтелектомістка галузь, сили утримувати та розвивати її є лише у високорозвинених країн. Україні, на жаль, поки не вистачає економічної сили, аби конкурувати зі світовими виробниками. Основними проблемами наразі є моральне старіння та незатребуваність продукції, відсутність коштів на наукові розробки.

Внутрішніми факторами зниження фінансової стійкості підприємства стали по-перше: кредитний ризик, тобто ризик фінансового збитку для підприємства в результаті невиконання клієнтом або контрагентом за фінансовим інструментом своїх зобов'язань за договором. Кредитний ризик виникає у зв'язку з фінансовими активами. Підприємство має ризик невідшкодування дебіторської заборгованості за розрахунками за авансами виданими та інших оборотних активів. У 2020-2021 рр. спостерігалось збільшення довгострокової дебіторської заборгованості, яка мала ознаки

знецінення та призвела до певних фінансових збитків. Обсяги дебіторської заборгованості у 2020 р. наведено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Обсяги дебіторської заборгованості за її видами у 2020 р. (тис. грн.) [27].

Найменування	Обсяги у 2020 р.
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги	2 095 042
Інша поточна дебіторська заборгованість	542 154
Резерв під очікувані кредитні збитки	(896 896)
Розрахунки за претензіями, зі співробітниками та інші розрахунки	135 112
Резерв під знецінення	(37 208)
Усього:	1 838 204

Станом кінець 2020 р. інша поточна дебіторська заборгованість переважно представлена незабезпеченою поворотною безвідсотковою короткостроковою фінансовою допомогою, наданою третім сторонам в розмірі 108 495 тис. грн. та кредитом, наданим ВАТ «Оршанський авіаремонтний завод» в розмірі 261 346 тис. грн. У зв'язку з вибуттям дочірньої компанії, ВАТ «Оршанський авіаремонтний завод», у 2018 р. кредит, наданий дочірній компанії, було визнано у складі довгострокової дебіторської заборгованості. Протягом 2018 р. цей борг було переуступлено третій стороні. У зв'язку з наявністю ознак знецінення АТ «Мотор Січ» визнало резерв під очікувані кредитні збитки відносно цієї заборгованості в розмірі 261 346 тис. грн. [25].

По-друге: збільшення кредитів підприємства, що призводить до додаткових витрат на сплату відсотків. У табл. 2.13 представлена інформація про обсяги кредитів та позик підприємства.

Таблиця. 2.13 – Обсяги кредитів та позик у 2020 р. (тис. грн.) [27]

Найменування	Обсяги у 2020 р.
1	2
Довгострокові зобов'язання:	2 083 308
Довгострокова частина зобов'язань з оренди	106 407
Довгострокова забезпечена кредитна лінія	54 647
Інші позики	1 922 254

Продовження таблиці 2.13

1	2
Короткострокові зобов'язання:	577 362
Короткострокові банківські кредити	423 638
Поточна заборгованість за довгостроковими банківськими кредитами	118 753
Поточна частина зобов'язань з оренди	34 971
Всього	2 660 670

Інші позики представлені довгостроковим кредитом від акціонера, що включає заборгованість за основною сумою боргу у розмірі 1 887 683 тис.грн. і нараховані відсотки у розмірі 34 571 тис. грн. станом на 2020 р. Протягом 2020 р. за цим кредитом підприємство понесло витрати за відсотками у розмірі 137 013 тис. грн. та витрати від курсових різниць у розмірі 294 527 тис. грн. На 31 грудня 2020 р. основні засоби, залишкова вартість яких становила 1 096 453 тис. грн. передані у заставу для забезпечення банківських кредитів та банківських гарантій.

Таблиця 2.14 – Строки та умови кредитів та позик згідно з договорами у 2020 р. (тис. грн.) [27]

Найменування	Валюта	Ефективна відсоткова ставка, %	Рік погашення	Балансова вартість у 2020 р.	Номінальна вартість у 2020 р.
Інші позики	USD	8,0	2026	1 922 254	2 827 460
Забезпечена кредитна лінія	USD	7,0	2022	54 647	54 647
Забезпечена кредитна лінія	USD	7,0	2021	118 753	118 753
Забезпечена кредитна лінія	USD	8,3	2023	359 087	359 087
Забезпечена кредитна лінія	USD	7,0	2021	64 551	64 551
Всього				2 519 292	3 424 498

На 31 грудня 2020 р. зобов'язання за банківськими кредитами забезпечені основними засобами з залишковою вартістю 1 096 453 тис. грн., запасами балансовою вартістю 1 665 959 тис. грн. та майновими правами на виручку за контрактами з покупцями в сумі 848 238 тис. грн.

Вивільнення дисконту відображено у складі фінансових витрат у сумі 128 962 тис. грн.

Таблиця 2.15 – Строки та умови кредитів та позик згідно з договорами у 2021 р. (тис. грн.) [27]

Найменування	Валюта	Ефективна відсоткова ставка, %	Рік погашення	Непогашена частина боргу (тис.грн)
Забезпечена кредитна лінія	USD	8,3	2023	106 304
Забезпечена кредитна лінія	USD	7,0	2022	26 576
Забезпечена кредитна лінія	USD	7,0	2022	79 268
Забезпечена кредитна лінія	USD	5,06	2023	61 962
Кредит банку	USD	2,88	2023	78 815

Як бачимо, у 2021 р. з'явилося ще два нові кредити на загальну суму 140 777 тис. грн. Однак відсоткова ставка по ним доволі низька. Усі інші кредити значно зменшилися у розмірах.

Внутрішніми факторами підвищення фінансової стійкості підприємства стали по-перше: державна програма підтримки літакобудування в Україні. До 1 січня 2025 р. АТ «Мотор Січ» в якості суб'єкта літакобудування є отримувачем державної підтримки у вигляді звільнення від оподаткування прибутку податком на прибуток. Відповідно до положень діючих нормативних актів підприємство отримує зазначену державну підтримку за умови використання вивільнених коштів у зв'язку із звільненням від обкладення податком на прибуток підприємств виключно на науководослідні та дослідницько-конструкторські роботи з літакобудування, створення чи переоснащення матеріально-технічної бази, збільшення обсягу виробництва, запровадження новітніх технологій. Особливою умовою цієї податкової знижки є неможливість використати її у наступних періодах: у разі неповного використання вивільнених коштів протягом поточного періоду, надлишок не може бути перенесений на наступний

податковий період, зарахований на майбутні сплати податків і зборів або відшкодований з бюджету [25].

Таблиця 2.16 – Обсяги цільового фінансування у 2020 р. (тис. грн.)

Найменування	Обсяги у 2020 р.
Невикористаний залишок отриманої державної підтримки у формі звільнення від сплати податку на прибуток	831 634
Цільові кошти на науково-дослідні і дослідницько-конструкторські роботи	22 057
Цільові кошти на виплати працівникам допомоги у період карантину	10 312
Всього	864 003

Отже, податкова знижка надала підприємству можливість значно покращити свою фінансову стійкість за рахунок наукових розробок та розширення виробництва, які підвищують дохідність підприємства.

По-друге: збільшення чистого доходу на підприємстві у 2020 р. У табл. 2.17 наведено обсяги чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2020 р., представлений доходом від договорів з клієнтами.

Таблиця 2.17 – Чистий дохід від реалізації продукції у 2020 р. (тис. грн.)

Найменування	Обсяги у 2020 р.
Дохід від продажу авіаційних двигунів та запчастин до них	6 986 042
Дохід від ремонтів та обслуговування двигунів та вузлів до них	2 000 686
Дохід від ремонту вертольотів, запчастин та вузлів до них	1 205 118
Дохід від продажу та ремонту наземної техніки	457 667
Інше	677 222
Всього	11 326 735

Контрактні зобов'язання станом на 2020 р. в сумі 2 759 308 тис. грн. в основному представлені авансами, одержаними від покупців, та наведені в рядку 1635 «поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами» консолідованого балансу (звіту про фінансовий стан). Ці контрактні зобов'язання будуть визнані як чистий дохід від реалізації продукції протягом року, що закінчиться 31 грудня 2021 р. Контрактний актив переважно відноситься до права підприємства на отримання компенсації за надані послуги

з ремонту, який був виконаний, але акти виконаних робіт не були підписані на звітну дату. Станом на 2020 р. сума контрактного активу складала 1 942 661 тис. грн. Контрактний актив переводиться до складу дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, в момент підписання акту виконаних робіт [25].

Висновки до розділу 2

Отже, АТ «Мотор Січ» є найбільшим підприємством в авіаційній промисловості України, яке випускає широкий спектр авіадвигунів для літальних апаратів різного призначення. На роботу підприємства впливає ряд факторів. Серед основних технологічних факторів відзначимо: випереджаюче впровадження зарубіжними приладобудівними фірмами технологій інтегрованої модульної авіоніки; недосконалість міжнародних механізмів захисту інтелектуальної власності; надзвичайно швидка зміна поколінь авіаційної техніки.

Чистий консолідований збиток АТ «Мотор Січ» за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) за підсумками січня-вересня 2021 р. склав 220,91 млн. грн, що на 54% більше, ніж за аналогічний період 2020 р. Згідно з фінансовим звітом АТ «Мотор Січ» чистий дохід підприємства за підсумками першого кварту 2021 р. скоротився на 3,7% – до 2 млрд. 56,52 млн. грн.

Згідно з балансом, за перший квартал 2021 р. обсяг готової продукції збільшився на 7,9% – до 1,52 млрд. грн., а незавершеного будівництва – на 3,7%, до 11,38 млрд. грн. Дебіторська заборгованість за звітний період зросла на 0,5% – до 1,27 млрд. грн., а вільні кошти скоротилися на 34,9% – до 491,9 млн. грн. У зв'язку зі збитками нерозподілений прибуток знизився за січень-вересень цього року на 1,1% – до 18,93 млрд грн. Довгострокові кредити банків збільшились на 15,7% – до 194,6 млн грн. а короткострокові – на 9,7%, до 704,3 млн. грн.

Серед проблем, що істотно впливають на діяльність підприємства, можна виділити політичні та економічні. До проблем політичного характеру

відноситься ймовірність зміни курсу роботи уряду, пріоритетних напрямків його діяльності в питаннях підтримки промислових підприємств. До проблем економічного характеру відносяться зміни нормативно-правової бази в сфері банківської, зовнішньоекономічної діяльності та можливі зміни податкової політики [25].

З огляду на те, що попит на продукцію авіадвигунобудування на внутрішньому ринку невисокий, розширення виробництва і збільшення обсягів реалізації для підприємства можливе тільки за рахунок зовнішніх ринків. Значною мірою цьому перешкоджає складна процедура отримання дозволів Державної служби експортного контролю. Крім того, необхідно відзначити недосконалість чинного валютного законодавства. Зокрема, різні заходи Національного банку щодо обмеження валютних операцій істотно впливають на стабільність зовнішньоекономічних відносин підприємства з іноземниками ближнього і далекого зарубіжжя і його конкурентні позиції на зовнішніх ринках [25].

Враховуючи експортну спрямованість діяльності АТ «Мотор Січ», обсяг реалізації продукції залежить від ситуації на світових ринках, змін в законодавчій базі України з питань зовнішньоекономічної діяльності та валютного регулювання. Значний вплив на роботу підприємства мають: погіршення кон'юнктури зовнішнього ринку, необхідність імпортозаміщення матеріалів й комплектуючих, часткова втрата зовнішніх ринків, різні заходи Національного банку України по обмеженню валютних операцій, зміни законодавчої бази в області зовнішньоекономічної діяльності [25].

3 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «МОТОР СІЧ»

3.1 Основні напрямки підвищення фінансової стійкості (з урахуванням світового досвіду)

Якщо оцінювати фінансову стійкість АТ «Мотор Січ», то можна зробити висновок, що підприємству необхідно вирішити низку проблем для її підвищення. По-перше значний вплив на діяльність підприємства мають внутрішні фактори, такі як зниження ділової репутації підприємства, зниження конкурентоспроможності викликане помилками в управлінні, поступове збільшення кредиторської заборгованості (ризик неплатежів), зменшення кількості кваліфікованого персоналу на підприємстві, неоднозначність фінансової стратегії та політики підприємства та дій керівництва.

Головною метою фінансової політики АТ «Мотор Січ» є побудова ефективної системи управління фінансами, а основною задачею фінансової служби АТ «Мотор Січ» є забезпечення розвитку підприємства та пошук усіх необхідних ресурсів для цього, розробка заходів задля підвищення прибутковості. Аби покращити фінансові показники необхідна модернізація методів ведення підприємницької діяльності та вчинення необхідних дій у сфері податкового планування.

Елементами фінансової політики АТ «Мотор Січ» є розробка оптимальної концепції управління фінансовими (грошовими) потоками, яка забезпечує і високу прибутковість, і захист від комерційних ризиків; визначення основних напрямків використання фінансових ресурсів на поточний період і на найближчу перспективу з урахуванням подальшого розвитку виробничо-торговельної діяльності; здійснення практичних дій, спрямованих на досягнення поставлених цілей (фінансовий аналіз і контроль, вибір способів фінансування корпорації, оцінка реальних інвестиційних проектів і фінансових активів і т.д.) [25].

Все вищеперераховане визначає суть фінансової політики підприємства та його стратегічні завдання. До основних стратегічних завдань фінансової політики АТ «Мотор Січ» можна віднести:

- максимізацію прибутку як джерела економічного зростання;
- оптимізацію структури і вартості капіталу, забезпечення фінансової стійкості та ділової активності підприємства;
- використання ринкових механізмів залучення капіталу за допомогою фінансового лізингу, проектного фінансування;
- розробка ефективного механізму управління фінансами (фінансового менеджменту) на основі діагностики фінансового стану з урахуванням постановки стратегічних цілей діяльності підприємства, адекватних ринковим умовам, і пошуку шляхів їх досягнення [25].

Вчинення певних заходів може нести позитивні результати з боку підвищення кількості продукції, але у той же час може викликати збільшення її собівартості, а як наслідок зменшення прибутковості та рентабельності підприємства, що узагальнюючи стане негативним фактором. Отже здійснення будь яких заходів повинно бути економічно обґрунтованим та доцільним.

Якщо аналізувати фінансовий стан підприємства за останні роки можна зробити висновок, що підприємство має достатню фінансову стійкість, але задля її збереження та підвищення керівництву необхідно вжити низку заходів. Задля покращення фінансового стану АТ «Мотор Січ» можна задіяти наступні внутрішні резерви: максимально понизити собівартість виробництва, доцільно розподіляти та використовувати прибуток, правильно розраховувати потребу в оборотних коштах, підвищити рівень роботи з персоналом, максимізувати ефективність використання капіталу, введення у виробничий процес інноваційних технологій.

Розглянемо пропоновані вище напрямки поліпшення фінансового стану АТ «Мотор Січ». У ході дослідження було виявлено зменшення грошових потоків, через зниження основних виробничих показників, виходячи з цього, з

метою покращення грошових потоків необхідно розробити заходи спрямовані на збільшення надходжень коштів, при зниженні рівня здійснюваних платежів.

Наслідками дефіциту грошового потоку стають: зниження рівня ліквідності та платоспроможності, зростання обсягів простроченої заборгованості перед кредиторами – постачальниками матеріалів та сировини, зростання простроченої заборгованості щодо оплати отриманих кредитів, затримка оплати праці працівникам підприємства. Все це зрештою призводить до падіння рентабельності власного капіталу, активів підприємства та зниження фінансової стійкості.

Важливою складовою прискорення оборотності капіталу є управління грошовими потоками. Це необхідно аби стало можливим виконання стратегічних та короткострокових планів підприємства, збереження прийняттого рівня платоспроможності та фінансової стійкості. Також управління формується з метою підвищення раціональності застосування активів підприємства та джерел фінансування, а також для мінімізації рівня витрат у процесі господарської діяльності.

Аналізуючи вищенаведені фактори першим напрямком збільшення фінансової стійкості підприємства повинна стати робота з дебіторською заборгованістю.

Аналіз та управління дебіторською заборгованістю передбачає, насамперед, контроль за оборотністю коштів у розрахунках. Прискорення оборотності в динаміці розглядається як позитивна тенденція. Залежно від розміру дебіторської та кредиторської заборгованості кількість розрахункових документів, дебіторів та кредиторів, аналіз їх рівня можна проводити як суцільним, і вибіркоким методом. Метою управління дебіторською заборгованістю є забезпечення найбільш ефективної реалізації економічних рішень у процесі діяльності підприємства.

Управління дебіторською заборгованістю включає визначення її складу та структури, доцільність надання товарного кредиту, прогнозування величини безнадійної дебіторської заборгованості. При цьому управління дебіторською

заборгованістю підприємства перебуває у тісному взаємозв'язку з управлінням його кредиторською заборгованістю. Оцінка впливу балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства має здійснюватись з урахуванням рівня платоспроможності (коефіцієнта проміжного покриття) та відповідності періодичності перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти та періодичності погашення кредиторської заборгованості.

Для управління дебіторською заборгованістю необхідно визначити черговість роботи з конкретними дебіторами, що дозволить їх ранжувати за сумою заборгованості та строками її виникнення. Цей спосіб групування дебіторської заборгованості дозволяє відобразити її динаміку за досліджуваний період, а також виявити заборгованість, за якою відбувається невиправдане зростання.

З метою недопущення зростання простроченої дебіторської заборгованості до договорів з контрагентами доцільно включати пункти, які передбачають покладання на боржника додаткових зобов'язань у вигляді штрафних санкцій у разі порушення умов договорів. Пропонується встановити певний розмір штрафів для підприємств, згрупованих відповідно до обсягу заборгованості, також доцільно закріпити відповідальних працівників у регламенті управління дебіторською заборгованістю.

У рамках запобігання виникненню збитків через несвоєчасне погашення дебіторської заборгованості, пропонується укладати договір страхування дебіторської заборгованості. Прострочений платіж спричиняє втрати підприємства-продавця частини коштів прямо пропорційно до інфляції.

Сучасне економічне становище в країні пов'язане з кризовими явищами, при яких багато підприємств стикаються з недостатністю коштів, у зв'язку з чим, виникають проблеми по оплаті заборгованості постачальникам продукції. У даних умовах для постачальників стає актуальним рішення щодо страхування дебіторської заборгованості. Привабливість такого страхування пояснюється

тим, що воно забезпечує постачальнику додаткові переваги під час ведення своєї підприємницької діяльності.

Основна мета страхування дебіторської заборгованості (страхування торгових кредитів) – це захист підприємства від ризиків, пов'язаних з неплатоспроможністю контрагентів. Страховим випадком у страхуванні дебіторської заборгованості є несплата платежу контрагентом за вже поставленою йому продукцією. Страхування дебіторської заборгованості поширене серед виробничих і торгових компаній, але воно може застосовуватися практично у всіх галузях, де наявні кредитні ризики.

Ще одним важливим плюсом страхування є можливість для страхувальника виходу на нові ринки регіонів. Страхування дебіторської заборгованості дозволяє заключати основні договори без попереднього ретельного вивчення платоспроможності нових покупців.

Слід зазначити, що страхування не зменшує ймовірності появи та величини можливих втрат. За своєю суттю воно є методом компенсації негативних наслідків – втрат, що сталися внаслідок настання несприятливих (ризикових) подій.

Отже, зростання дебіторської заборгованості не завжди сприяє зростанню прибутку. АТ «Мотор Січ» потрібен усесторонній підхід до управління дебіторською заборгованістю. Головною метою здійснення управління та контролю над дебіторською заборгованістю є мінімізація ризику, що дана дебіторська заборгованість не буде повернена в терміни, встановлені договорами.

Другим фактором збільшення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ» має стати здача в оренду майна та реалізація зайвих запасів. Для АТ «Мотор Січ» характерним є високий рівень запасів, що призводить до наступних наслідків:

- зниження рівня забезпеченості матеріальних запасів засобами власного оборотного капіталу;
- зростання обсягів джерел фінансування, що веде до зростання короткострокової заборгованості;

- зниження оборотності запасів, а отже, зниження рівня ділової активності підприємства;

- підвищення тривалості виробничого та операційних циклів, що веде до зростання наднормативних запасів, обсягів дебіторської заборгованості, виникнення дефіциту коштів.

Усі ці фактори зрештою впливають на фінансову стійкість підприємства. Таким чином, першочерговим завданням є скорочення розміру наднормативних запасів, а також зменшення суми кредиторської заборгованості, що має позитивно вплинути на показники фінансової стійкості підприємства.

Таким чином, для стабілізації та покращення фінансового стану АТ «Мотор Січ» необхідно провести низку заходів, у ході яких необхідно:

- сформувати групи спеціалістів фінансово-планового відділу щодо інвентаризації запасів;

- реалізувати невикористовувані матеріальні запаси;

- погасити кредиторську заборгованість грошовими коштами, отриманими від реалізації запасів.

Для вирішення ситуації керівництво підприємства має створити робочу групу з аналізу ефективності використання товарно-матеріальних запасів, до роботи залучили фахівців фінансово-планового відділу. Метою роботи зазначеної групи має бути визначення можливостей використання виробничих матеріалів у ході виробництва, і навіть визначення можливості реалізації надлишків.

Третім фактором збільшення прибутковості підприємства, а отже і його фінансової стійкості є факторинг. Факторинг – це комплекс послуг, які банк (або факторингова компанія), який виступає в ролі фінансового агента, надає компаніям, що працюють зі своїми покупцями на умовах відстрочення платежу. Послуги факторингу включають не тільки надання постачальнику і отримання від покупця грошових коштів, але і контроль стану заборгованості покупця по поставкам, здійснення нагадування дебіторам про настання термінів оплати, проведення звірок з дебіторами, надання постачальнику інформації про

поточний стан дебіторської заборгованості, а також ведення аналітики по поточним операціями. Основне завдання факторингу – забезпечити таку систему взаємин з покупцями, при якій постачальник міг би надавати конкурентні відстрочки платежу своїм клієнтам, не відчуваючи при цьому дефіциту в оборотних коштах. Це можливо завдяки достроковому фінансуванню поставок з відстрочкою платежу банком-фактором у зручному для постачальника режимі [31].

АТ «Мотор Січ» доцільно заключити договір факторингу з банком про передання йому прав вимоги дебіторської заборгованості. Доцільними будуть наступні умови: підприємство одразу отримує від банку 90% суми заборгованості, а залишок – по факту отримання банком коштів від дебіторів, за мінусом затрат банку на операцію факторингу. Це надасть можливість підприємству долучати нових клієнтів, підвищити прибутковість підприємства, оскільки оборотні кошти будуть фінансуватися своєчасно.

Четвертим фактором має стати ефективне керування кредиторською заборгованістю підприємства, яка теж вимагає уваги, оскільки має прямий вплив на фінансовий стан підприємства. Доцільним буде понизити її рівень, з цим може допомогти реструктуризація боргу, яка призведе до фінансового оздоровлення підприємства. Увагу слід приділити як вже простроченій кредиторській заборгованості, так і тій, за якою ще не минув термін розрахунку.

Реорганізація боргу завжди є складним явищем, та може мати багато нюансів в залежності від її обставин та особливості ведення підприємством своєї господарської діяльності.

Пропонуються наступні кроки для вирішення ситуації:

- відстрочення платежів, або договір про їх розстрочку;
- конверсія короткострокових зобов'язань в довгострокові, задля зменшення розміру поточних платежів;
- рефінансування боргових зобов'язань.

Чи призведуть наведені вище заходи до фінансового оздоровлення підприємства буде залежати від особливості умов укладених кредитних

договорів, фінансового стану кредиторів, наявних ставок рефінансування на фінансовому ринку, а також передбачених договором штрафних санкцій, неустойок та пені.

Також важливою є політика застосовувана керівництвом підприємства при управлінні відносинами з банками та постачальниками. Вона має прямий вплив на ефективність реструктуризації кредиторської заборгованості.

Наступним рішенням для підприємства при наявній зavelикої кредиторській заборгованості можуть стати взаємозаліки платіжними дорученнями – це наказ банку про перерахування з розрахункового рахунку суми грошових коштів іншому підприємству.

Усі наведені заходи мають покращити фінансову стійкість підприємства, оскільки допоможуть більш доцільно керувати кредиторською заборгованістю на підприємстві.

П'ятим напрямком підвищення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ» має стати зниження собівартості продукції, що виробляється. Шляхами до цього можуть стати: збільшення обсягів виробництва та скорочення витрат на нього. Обсяги виробництва можливо розширити за рахунок використання максимальної виробничої потужності підприємства. Збільшення кількості виробленої продукції впливає на збільшення тільки змінних затрат, таких як сировина та матеріали, тоді як розмір постійних витрат залишається незмінним. Таким чином і вдається знизити собівартість кожного окремого виробу.

Наявна в даний момент економічна ситуація в країні вплинула на те, що підприємству довелося прикласти багато зусиль аби у 2020 р. виконати на 100% свою виробничу програму.

Скорочення витрат на виробництво можливе за рахунок економії сировини та матеріалів (за наявності такої виробничої можливості), а також за рахунок ергономічного використання палива та електроенергії. Також доцільним є виявлення та скорочення необумовлених затрат, оптимізація роботи персоналу, зменшення виробничого браку та помилок на виробництві, здійснення

конкретних організаційно-технічних заходів (впровадження нової більш прогресивної техніки і технології виробництва).

Можливості зменшенні витрат розраховуються за кожною статтею витрат окремо. Для АТ «Мотор Січ» доцільно буде знизити витрати на управління, які враховуються при калькуляції собівартості продукції, оскільки належать до постійних витрат на котрі не впливають обсяги виробництва. У 2020 р. управлінські витрати становили 9,26% від загальної собівартості виробництва. Ще з колишніх часів для підприємств України актуальним залишається наявність зовеликого адміністративного апарату із розгалуженою структурою, яка є доволі заплутаною. Зовелика кількість зайвих управлінських кадрів веде до збільшення собівартості послуг підприємства.

Отже, необхідно проаналізувати ефективність роботи управлінського персоналу та скоротити кадри таким чином, щоб їх кількість і якість роботи були оптимальними та не виходили за межі необхідні підприємству.

Аби усі наведені вище заходи стали можливими їх виконання має бути під контролем уповноважених на це контролюючих органів.

Шостий напрямок підвищення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ» – це проведення влучних рекламних заходів.

Наразі маркетингова діяльність підприємства включає ведення сайту; розповсюдження друкованих рекламних матеріалів; робота Фірмового салону «Мотор Січ», що продає продукцію загального вжитку населенню у брендовому магазині; участь у ярмарках, де підприємство презентує свою продукцію; участь у державній програмі авіації для медицини для якої Запорізька обласна лікарня представила гелікоптер від АТ «Мотор Січ», який використовуватимуть для порятунку тяжкохворих пацієнтів.

Однак, витрати підприємства на рекламу залишаються доволі невеликими. Рекламні заходи крім наявних мають включити підвищення кількості виставок та тендерних торгів; розповсюдження брендovаних сувенірів, таких як ручки, брелки, блокноти; участь у міських заходах з повітряними шоу.

Також доцільною буде реклама поза межами України для підвищення впізнання бренда та залучення іноземних покупців. З цією ж метою необхідно виконати переклад сайту не тільки українською та англійською мовами, а й на німецьку, китайську, іспанську, арабську мови і т.д.

Для створення добре працюючої системи маркетингу та вирішення наявних проблем, пов'язаних з неузгодженою маркетинговою діяльністю, а також нереалізованості деяких функцій, рекомендується розширити штат підприємства та запровадити посаду спеціаліста з маркетингу, який зміг би об'єднати розрізнені маркетингові функції в єдину службу. Фахівця з маркетингу в організаційній структурі управління підприємства поставити у безпосереднє підпорядкування директора підприємства, або під керівництво технічного директора, або включити його до штату проектного відділу.

3.2 Оцінка ефективності запропонованих заходів щодо покращення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ»

Надалі потрібно проаналізувати наведені вище напрямки підвищення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ» з економічної точки зору.

Розрахуємо економічну ефективність від заходів щодо управління дебіторською заборгованістю. Сучасний етап економічного розвитку пов'язаний з високим рівнем інфляції, яка, як відомо, призводить до знецінення грошей. Виходячи з цього, можна вивести формулу (3.1), що відображає визначення реальної вартості грошей на момент часу:

$$D = \frac{S}{I_{ц}}, \quad (3.1)$$

де S – встановлена договором сума коштів;

$I_{ц}$ – індекс цін.

За даними держкомстату рівень інфляції на споживчому ринку за 2020 р. збільшився на 0,9%. Ціни за 2020 р. зросли на 0,9%, тоді $I_{ц} = 1,009$. Виходячи з цього реальна вартість 1000 грн. станом на 31.12.2020 р. складала 991,1 грн. (1000 грн. / 1,009). Таким чином, до кінця 2020 р. знецінення 1000 грн. з початку 2020 р. становило 8,9 грн. За даними фінансової служби АТ «Мотор Січ» загальна сума дебіторської заборгованості на підприємстві у 2020 р. становила 1 686 400 тис. грн. Сума втрат АТ «Мотор Січ» з урахуванням інфляції склала 15 009 тис. грн.

Страховання дебіторської заборгованості передбачає страхування ризику збитків від невчасного повернення коштів покупцем чи його банкрутства. Для того, щоб застрахувати свою дебіторську заборгованість, підприємство має застрахувати всіх покупців, які придбавають продукцію за умов відстрочення платежу.

Страхова компанія, перш ніж запропонувати конкретні умови страхування (розмір страхової премії, франшизи), проаналізує кредитні ризики контрагентів підприємства, вибере тих, з якими допустимо працювати на умовах відстрочення платежу, та встановить для кожного з них кредитний ліміт.

Після виплати страхового відшкодування у підприємства залишається право вимоги від покупця щодо його зобов'язань (дебіторської заборгованості) в розмірі встановленої у договорі франшизи. За умовами договору страхування франшиза встановлюється у розмірі 15%, страхова премія складає 3,5% застрахованого обсягу продажу. Розмір страхової виплати визначається за формулою (3.2):

$$СВ = СС - \text{Франшиза}, \quad (3.2)$$

де СВ – страхова виплата;

СС – страхова сума;

Франшиза – франшиза зі страхового відшкодування.

Розрахунок страхового відшкодування та франшизи зі страхування дебіторської заборгованості проведемо у табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Розрахунок страхового відшкодування та франшизи зі страхування дебіторської заборгованість, тис. грн.

Страхова сума	Франшиза	Сума страхової премії	Сума страхової виплати
1 686 400	252 960	59 024	1 433 440

Як видно з табл. 3.1 у разі укладання договору страхування підприємство зможе вивільнити грошові кошти, шляхом страхового відшкодування у сумі 1 433 440 тис. грн. При цьому непогашену суму заборгованості у вигляді 252 960 тис. грн. підприємство вправі зажадати від покупця. Загальна сума страхової премії виплаченої страховій компанії, складе 59 024 тис. грн. Розрахунок вивільнення коштів у результаті запровадження страхування дебіторської заборгованість згрупований у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Ефективність страхування дебіторської заборгованості, тис. грн.

Сума страхової виплати	Втрати від інфляції	Сума страхової премії	Франшиза	Вивільнені грошові кошти
1 433 440	15 009	59 024	252 960	1 359 407

Як видно з наведених у табл. 3.2 даних сума вивільнених коштів підприємства у разі страхування дебіторської заборгованості становитиме 1 359 407 тис. грн. Використання страхування дебіторської заборгованості підвищить фінансову стійкість АТ «Мотор Січ». У разі несплати покупцями усього розміру свого боргу підприємству буде значно простіше отримати вигідніші умови щодо банківських кредитів. При цьому застрахована дебіторська заборгованість може служити предметом застави у банку.

Розглянемо витрати при запровадженні посади спеціаліста з маркетингу.

Таблиця 3.3 – Додаткові витрати у зв'язку з наймом фахівця з маркетингу, тис. грн.

Показник витрат	Розмір витрат на рік
Купівля комп'ютера, принтера	30,0
Купівля меблів	7,0
Амортизація (10%)	3,7
Заробітна плата	240,0
Відрахування на ЄСВ (22%)	52,8
Відрахування на військовий збір (1,5%)	3,6
Разом витрат:	337,1

Попередня оцінка управлінських витрат показала можливість їх скорочення на 20-22% без зниження якості продукції та послуг, що надаються. Розрахуємо економічний ефект від зниження управлінських витрат на 20%, якщо собівартість продукції в 2020 р склала 4 497 058 тис. грн. Отже, при скороченні управлінських витрат на 20% економічний ефект складатиме 83 285 тис. грн.

У табл. 3.4 розглянемо приблизні розміри витрат на маркетингові заходи.

Таблиця 3.4 – Приблизні розміри витрат на рекламні заходи, тис. грн.

Форма реклами	Витрати за місяць	Витрати за рік
Тендерні торги	30	360
Переклад сайту на ін. мови	-	250
Участь у міжнародних виставках (4 рази на рік)	-	800
Проведення наукових конференцій (2 рази на рік)	-	600
Виготовлення брендированих сувенірів	50	600
Організація повітряних шоу	-	400
Реклама на міжнародних платформах в інтернеті	40	480
Усього витрат:		3 490,0

Наведені вище форми реклами мають залучити на підприємство як українських так і іноземних покупців.

Аналіз досліджень показує, що за даного рівня розвитку економіки в країні правильно організовані рекламні заходи можуть призвести до збільшення товарообороту на підприємстві на 2-5%. Якщо брати для розрахунку

максимально можливий показник, то розміри чистого прибутку у 2020 р. можна було збільшити на 384 977,5 тис. грн. ($7\ 699\ 550 \cdot 5\%$).

Як підсумок, розмір економічного ефекту від введення нових маркетингових заходів міг скласти 381 487,5 тис. грн. (384 977,5 тис. грн. – 3 490,0 тис. грн.).

Висновки до розділу 3

Отже, для покращення фінансового стану АТ «Мотор Січ» можливо перекрити частину кредиторської заборгованості за допомогою погашення короткострокової дебіторської заборгованості. За допомогою цього підприємство отримає можливість погасити свої борги перед постачальниками та підрядниками, розрахуватися за податками та зборами, з працівниками підприємства.

Також доцільним було визначено зменшення управлінських витрат, які включаються у собівартість продукції, та у 2020 р. склали 9,26% від загальної собівартості. Для пострадянського простору характерним для підприємств є завеликий та доволі розгалужений управлінський апарат, тобто частину кадрів можна оптимізувати. Це дозволить знизити собівартість продукції підприємства. Проаналізувавши ефективність роботи кожного підрозділу підприємства необхідно скоротити адміністративний апарат до оптимального рівня, тобто до тієї межі, що дозволить зберегти кількість та якість виконуваної роботи та буде достатньою для підприємства.

Ще одним аспектом підвищення фінансової стійкості було визначено розширення маркетингової діяльності. До реклами АТ «Мотор Січ» необхідно додати поширення брендваної продукції, участь у міських заходах з повітряними шоу, постійну участь у виставках та тендерних торгах. Самі ці підходи мають бути найбільш ефективними, оскільки дозволять залучати більшу кількість покупців.

Приблизні розрахунки показали, що наведені заходи зможуть підвищити чистий дохід підприємства на 381 487,5 тис. грн., за умови збільшення товарообороту підприємства на 5% (максимально можливе значення для підприємств України).

Тож якщо частина дебіторської заборгованості буде погашена в активі балансу збільшаться обсяги грошових коштів, оборотні активи виростуть. Також власний капітал підприємства збільшиться за рахунок росту нерозподіленого прибутку. Це призведе до збільшення коефіцієнту автономії та фінансового левериджу. Збільшення значення цих коефіцієнтів буде знаком підвищення фінансової стійкості підприємства.

ВИСНОВКИ

Однією з найважливіших характеристик діяльності підприємства є фінансова стійкість. Фінансова стійкість будь-якого суб'єкта господарювання – це здатність здійснювати основні та інші види діяльності в умовах підприємницького ризику та мінливого економічного середовища з метою максимізації прибутку, зміцнення конкурентних переваг підприємства з урахуванням інтересів суспільства та держави.

Сутність фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів. При цьому форми прояву фінансової стійкості можуть бути різними.

Фінансова стійкість авіапідприємства залежить від безлічі факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Вплив факторів може мати як позитивні, так і негативні наслідки для господарюючого суб'єкта, що в кінцевому підсумку позначиться на його фінансової стійкості.

Оскільки тільки фінансово стійке підприємство може успішно і тривало здійснювати свою діяльність в умовах конкурентного ринку і нестабільної економічної ситуації, то вкрай важливо для прийняття вірних управлінських рішень проводити постійний аналіз їх впливу на підприємство. Тому необхідно проводити моніторинг існуючих факторів з метою запобігання зниження фінансової стійкості підприємства пошуку шляхів формування своєчасної реакції на потенційні загрози, можливості їх усунення. Моніторинг чинників, що впливають на фінансову стійкість передбачає використання різних методик, які дозволяють оцінити ступінь впливу тих чи інших факторів на підприємство.

Аналіз фінансової стійкості підприємства дозволяє зовнішнім та внутрішнім користувачам оцінити фінансові можливості організації в довгостроковій перспективі, яка залежать від структури капіталу, ступеня взаємодії з різними кредиторами та інвесторами, умов залучення позикових коштів тощо.

Дана інформація для інвесторів та партнерів стане приводом для співпраці або ж навпаки, відмови від вкладення коштів у збиткове підприємство.

На фінансову стійкість АТ «Мотор Січ» відповідно впливають економіка і фінансові ринки України, яким притаманні особливості ринку, що розвивається. Політична і економічна ситуація в Україні в останні роки нестабільна. Правова, податкова і адміністративна системи продовжують розвиватися, проте пов'язані з ризиком неоднозначності тлумачення їх вимог, які до того ж схильні до частих змін, що у сукупності з іншими юридичними та фіскальними перешкодами створює додаткові проблеми для підприємств, які ведуть бізнес в Україні. Крім того, збройний конфлікт в окремих частинах Луганської та Донецької областей, ряд подій в Криму мали свої наслідки для економіки України. Тому здійснення діяльності в країні пов'язане з ризиками, які нетипові для інших країн. Також пандемія коронавірусної інфекції збільшила невизначеність умов провадження господарської діяльності [25].

За підсумками проведених досліджень на підприємстві АТ «Мотор Січ» було досить детально розглянуто характеристику поняття фінансової стійкості, фактори, що мають на неї визначний вплив, проаналізовано фінансовий стан підприємства АТ «Мотор Січ», його фінансову стійкість та ліквідність, зроблено висновки щодо шляхів покращення його фінансової стійкості та фінансового стану в цілому, а також виконано оцінку ефективності запропонованих напрямів покращення його фінансової стійкості.

У роботі було проведено наступні дослідження:

- розкрито сутність поняття «фінансова стійкість»;
- виявлено фактори, що як негативно, так і позитивно впливають на зміну фінансової стійкості;
- розглянуто кілька методик оцінки фінансової стійкості;
- проведено аналіз фінансової стійкості АТ «Мотор Січ»;
- сформульовано напрями покращення фінансової стійкості АТ «Мотор Січ».

Підбиваючи підсумки, можна зазначити, що деталізований і конкретизований аналіз фінансової стійкості підприємства дає можливість оцінити його готовність до погашення своїх боргів у короткі терміни та відповісти на питання, наскільки підприємство є незалежним від зовнішніх та внутрішніх кредиторів з фінансової сторони, наскільки збільшується, або зменшується рівень цієї незалежності, і чи відповідає стан активів та пасивів підприємства цілям його господарської діяльності.

АТ «Мотор Січ» займається розробкою та виробництвом газотурбінних двигунів для військової та цивільної авіації, промислових установок наземного застосування (газотурбінні електростанції, газоперекачувальні агрегати, теплоенерго комплекси). Якість та надійність продукції, що випускається підприємством підтверджується її успішною експлуатацією більш ніж у 120 країнах світу.

Основними позитивними тенденціями розвитку підприємства 2020-2021 рр. були:

– у структурі активів у 2020-2021 рр. основна питома вага припадала на оборотні активи, що свідчить про формування достатньо мобільної структури активів та сприяє прискоренню оборотності активів підприємства. Частка оборотних активів у 2021 р. збільшилася на 2% та склала 80%. Щорічне зростання оборотних активів підприємства (за 2021 р. на 1 012 767 тис. грн.) свідчить про розширення його діяльності;

– протягом аналізованого періоду власний капітал у структурі пасивів підприємства займав найбільшу питому вагу. При цьому його власний капітал щорічно збільшувалася, що свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства;

– у 2020-2021 рр. вдалося мінімізувати ризики ліквідності АТ «Мотор Січ» за рахунок прогнозування руху коштів, детального планування фінансово-виробничої діяльності та складання бюджету, що дозволило вчасно виявити нестачу ліквідності та своєчасно залучити необхідні фінансові ресурси;

– протягом аналізованих періодів спостерігалось щорічне зростання доходу та прибутку. При цьому, у 2021 р. чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) значно знизився. Однак чистий фінансовий результат за 9 місяців 2021 р. виявився все ж таки трохи більшим, ніж за 9 місяців 2020 р., що є позитивним фактором;

– усі показники рентабельності мають позитивні значення протягом 2020-2021 рр. (крім рентабельності операційної діяльності та рентабельності виробництва), що пов'язане з отриманням чистого прибутку підприємством та свідчить про підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства.

Негативними факторами у 2020-2021 рр. були:

– у структурі зобов'язань основна питома вага у аналізовані періоди припадала на короткострокові зобов'язання, частка яких за 2021 р. зменшилась на 2% (з 56% до 58%). Перевищення частки короткострокової заборгованості у структурі позикових коштів підприємства може негативно позначитися на його фінансовій стійкості у майбутньому.

Аналіз фінансового стану показав, що у 2020-2021 рр. підприємство працює рентабельно. Однак АТ «Мотор Січ» характеризувалося низьким рівнем ліквідності в 2020 р., а стан капіталу не забезпечує йому фінансову незалежність.

Для стабілізації фінансового стану АТ «Мотор Січ» пропонується:

– зменшити частину дебіторської заборгованості за рахунок вдалого керування нею (визначити черговість роботи з конкретними дебіторами, що дозволить їх ранжувати за сумою заборгованості та строками її виникнення; до договорів з контрагентами включити пункти, які передбачають покладання на боржника штрафних санкцій у разі порушення умов договорів; встановити певний розмір штрафів для підприємств, згрупованих відповідно до обсягу заборгованості; закріпити відповідальних працівників у регламенті управління дебіторською заборгованістю);

– укласти договір страхування дебіторської заборгованості, що дасть можливість заключати нові договори без попереднього ретельного вивчення

платоспроможності нових покупців. Сума вивільнених коштів підприємства у разі страхування дебіторської заборгованості могла скласти 1 359 407 тис. грн.

- визначити яке майно підприємства не використовується та може бути здано в оренду;

- реалізувати зайві запаси для чого сформувати групу спеціалістів фінансово-планового відділу щодо інвентаризації запасів, реалізувати невикористовувані матеріальні запаси та погасити кредиторську заборгованість грошовими коштами, отриманими від реалізації запасів;

- укласти договір факторингу з банком про передання йому прав вимоги дебіторської заборгованості;

- понизити рівень кредиторської заборгованості підприємства за рахунок реструктуризації боргу (відстрочення платежів, договору про їх розстрочку, конверсії короткострокових зобов'язань в довгострокові, рефінансування боргових зобов'язань) або взаємозаліків платіжними дорученнями;

- знизити собівартість продукції за рахунок нарощування обсягів виробництва, економного використання сировини, матеріалів, палива та електроенергії, зменшення витрат на управлінський персонал, зменшення кількості браку та помилок на виробництві. При скороченні управлінських витрат на 20% економічний ефект у 2020 р. міг скласти 83 285 тис. грн.

- збільшити кількість реклами та впізнаваність бренду за кордоном, для цього створити посаду фахівця з маркетингу. Розмір чистого прибутку у разі правильно організованих рекламних заходів у 2020 р. можна було збільшити на 384 977,5 тис. грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук К., 2001. 17 с.
2. Родионова В. М., Федотова М. А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. М. : Перспектива, 2009. 98 с.
3. Бланк И. А. Управление формированием капитала : учебный курс. К. : Ника-Центр, 2002. 512 с.
4. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. К. : Знання, 2000. 378 с.
5. Стоянова О. С. Финансы и кредит : учебный курс. К. : Ника-Центр, 2008. 448 с.
6. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. 3-тє вид. К. : Знання, 2007. 668 с.
7. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія. К. : КНЕУ, 2011. 880 с.
8. Ткаленко Я. М. Фінансова стійкість підприємства та фактори впливу на неї. *International Scientific Journal*. URL : <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf> (дата звернення: 08.10.2021).
9. Хаусова О. С., Моисеева И. С. Направления повышения конкурентоспособности предприятия с целью укрепления его финансовой устойчивости. *Вестник Академии знаний*. 2015. № 12 (1). С. 49–58.
10. Заюкова М. С. Теорія фінансової стійкості підприємства : монографія. Вінниця : Універсум, 2009. 155 с.
11. Кремень В. М., Щепетков С. Я. Оцінювання фінансової стійкості підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2011. № 1. С. 107–115.

12. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові фінансового стану підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2008. № 7. С. 26–28.

13. Москалець К. М. Визначення поняття та функцій категорії «фінансова стійкість» як критерію ефективності фінансової діяльності підприємства. *Наука і вища освіта*. 2010. С. 81–88.

14. Подольська В. О., Оржинська О. О. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації України*. 2009. 4 (35). С. 136–142.

15. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Центр учб. літ., 2009. 328 с.

16. Дєєва Н. М., Дедіков О. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К. : Центр учб. літ., 2007. 328 с.

17. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. К. : Центр учб. літ., 2008. 566 с.

18. Гринів Б. В. Деякі проблеми методики аналізу фінансової стійкості підприємства. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. № 44. С. 123–127.

19. Калишенко В. О. Огляд та узагальнення методичних підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства. *Простір і час сучасної науки* : матеріали VII Міжнар. наук. інтернет-конф. URL : <http://intkonf.org/kalishenko-vo-moskalets-km-oglyad-tauzagalnennya-metodichnih-pidhodiv-dootsinki-finansovoyi-stiykosti-pidpriem> (дата звернення: 09.10.2021).

20. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Нормативно-критеріальне забезпечення діагностики фінансового стану підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 8. С. 105–114.

21. Наумова Л. Ю. Фінансова стійкість підприємств та її забезпечення в трансформаційній економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.08. 2008. 19 с.

22. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / М. Д. Білик та ін. К. : КНЕУ, 2005. 592 с.

23. Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посіб. для самост.вивч. дисц. К. : КНЕУ, 2002. 388 с.

24. Оспіщев В. І., Нагорна І. В. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2009. 2 (10). С. 218–223.

25. Офіційний сайт АТ «Мотор Січ». URL : <http://www.motorsich.com/ukr> (дата звернення: 10.10.2021).

26. Annual report general electric. URL : https://www.ge.com/investorrelations/sites/default/files/GE_AR18.pdf (дата звернення: 10.10.2021).

27. Консолідована фінансова звітність станом на та за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р. URL : <http://www.motorsich.com/files/1341-PodpisKonsolidovana%20finansova%20zvitnist%209%20misyatsiv%202021%20rok%20u.pdf> (дата звернення: 10.10.2021).

28. Бандурка О. М., Коробов М. Я. Фінансова діяльність підприємства : підруч. для студ. вищ. навч. закл., що навч. за освітньо-проф. програмою спеціал. К. : Либідь, 2003.

29. Мотор Січ. *Велес Капітал*. URL : <http://www.veles-capital.ua/ru/issuers/MSICH.html> (дата звернення: 11.10.2021).

30. ОДК представила стратегію розвитку до 2025 года. *Управление производством*. URL : <http://www.uppro.ru/companies/news/odk-predstavilastrategiu-razvitiya.html> (дата звернення: 11.10.2021).

31. Гаврилко Т. О. Фінансова стійкість авіаційних підприємств: сутність і чинники впливу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. № 24.

32. Державна служба статистики. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 13.10.2021).

33. Офіційний сайт Державної авіаційної служби України. URL : <http://avia.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2021).

34. Офіційний сайт НБУ. URL : <https://bank.gov.ua/control/uk/index> (дата звернення: 15.10.2021).
35. Офіційний сайт Міністерства економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL : <https://www.me.gov.ua> (дата звернення: 15.10.2021).
36. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України. URL : <https://mtu.gov.ua/files/projects/str.html> (дата звернення: 17.10.2021).
37. Global Reports. URL : <https://www.pedersenandpartners.com> (дата звернення: 18.10.2021).
38. Access to alternative financial sources: the use of mezzanine financial instruments in the information society / O. V. Cherniavska et al. *Побудова інформаційного суспільства: ресурси і технології* : матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 19–20 September 2019. P. 306–310. URL : http://www.ukrintei.ua/sites/default/files/materyaly_mon_end.pdf (дата звернення: 20.10.2021).
39. Bankruptcy Classification Model for Small Firms / J. Fulmer et al. *Journal of commercial Bank Lending*.
40. Hybrid instruments of debt financing as a form of alternative financial sources. *Фінанси: теорія і практика* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 14 November 2019.
41. The use of alternative debt tools in the era of digitalization. *Фінанси: теорія і практика* : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 14 November 2019.
42. Gordon L. V. Predicting the Possibility of Failure in a Canadian Firm. *Unpublished M.B.A. Research Project Simon Fraser University*.
43. Тридід О. М., Орехова К. В. Оцінювання фінансової стійкості підприємства : монографія. К. : Ун-т БС НБ України, 2010. 143 с.
44. Проволоцька О. М., Воронкова А. В. Сучасні тенденції фінансової стійкості вітчизняних промислових підприємств. *Вісник ЖДТУ*. 2018. 1 (83). С. 129–133.

45. Мнацаканов Р. Г., Висоцька І. І., Лагуточкін В. П. Перспективи розвитку авіаційних робіт в Україні. *Інноваційна економіка*. 2012. 1 (27). С. 10–12.
46. Лищенко М. О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 2. С. 49–56.
47. Кужелюк А. В., Маркус О. В. Економіко-математичне моделювання як інструмент прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Економіко-математичне моделювання як інструмент прогнозування фінансової стійкості підприємства*. 2018. № 1. С. 681–684.
48. Ковтуненко Ю. В. Методичні основи аналізу фінансового стану промислового підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 8/2. С. 40–41.
49. Ковальчук Н. О., Руснак Т. В. Фінансова стійкість вітчизняних підприємств як передумова їх стабільного функціонування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 368–371.
50. Кампо Г. М., Дочинець Н. М., Гаврилець О. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2017. № 49. С. 150–158.
51. Кальченко О. М., Андросенко Я. С. Методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки підприємства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. 2 (2). С. 244–250.
52. Каламбет С. В., Іванов С. В., Півняк Ю. В. Фінанси підприємств : навч. посіб. для студентів ВИЗ. Дніпро : Герда, 2017. 259 с.
53. Єпіфанова І. Ю. Управління стійким розвитком вітчизняних підприємств в умовах глобалізації. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів та природокористування України*. 2011. № 168. С. 216–219.
54. Ісаєнко А. Н. Фінансові резерви організації: аналіз і контроль : наук. вид. / ред. Д. А. Ендовицкий. М. : КНОРУС, 2007. 304 с.
55. Грабовецький Б. Є., Шварц І. В., Стригуль Л. С. Економіко-методичне забезпечення оцінки достатності фінансових ресурсів підприємства в сучасних

умовах господарювання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 516–520.

56. Головка В. І., Мінченко В. А., Шарманська В. М. Фінансово-економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека. К. : Центр навч. літ., 2016. 446 с.

57. Гіляровський Л. Т., Вехорева А. А. Аналіз і оцінка фінансової стійкості комерційного підприємства. Пітер : СПб, 2003. 256 с.

58. Гапак Н. М., Капштан С. А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2016. 1 (42). С. 191–196.

59. Виговська Н. Г., Виговський В. Г. Удосконалення нормативної регламентації оцінки кредитоспроможності позичальника. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2018. 2 (80). С. 150–156.

60. Ващенко Л. О. Інформаційне та методичне забезпечення аналізу фінансового стану підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.04. 2005. 20 с.

61. Васильєв О. В., Гой В. В. Методи прогнозування фінансової стійкості підприємства в умовах кризи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2016. № 17. С. 116–121.

62. Буряк Л. Д., Павліковський А. М., Кремпова Н. Л. Управління фінансами суб'єктів малого підприємства : монографія. К. : КНЕУ, 2013. 335 с.

63. Бурик А. Ф. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2017. 260 с.

64. Бондар М. І. Звітність підприємства : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2016. 570 с.

65. Бланк І. А. Фінансова стратегія підприємства. К. : Ніка-Центр, 2004. 720 с.

66. Біла О. Г. Фінанси підприємств : навч. посіб. К. : Алерта, 2017. 186 с.

67. Беялов Т. Е., Олійник А. В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. *Інтернаука*. 2016. № 12 (22). С. 22–26.

68. Ашуєв А. М. Бенчмаркінг як інструмент антикризового управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 4. С. 46–47.

69. Слободян Н. Г. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства в сучасних умовах: методологія і практика. *Економічний аналіз*. 2014. №2. С. 239–245.

70. Смолева Т. М. Сучасні методи оцінки кредитоспроможності позичальників банками України. *Фінансы, учет, банки*. 2014. №1. С. 241–245.

71. Пшик Б. І. Фінансова стабільність: сутність та особливості прояву. *Вісник СевНТУ*. 2015. №138. С. 91–96.

72. Flightpath 2050 Europe's Vision for Aviation. *Report of the High Level Group on Aviation Research*.
URL : <http://ec.europa.eu/transport/modes/air/doc/flightpath2050.pdf> (дата звернення: 25.10.2021).

73. Kevin C., Stephen P. The Effect of Deflation or High Inflation on the Insurance Industry. *Canadian Institute of Actuaries*.
URL : https://www.casact.org/research/NAACCRG/final_report.pdf (дата звернення: 27.10.2021).

ДОДАТОК А

Консолідована фінансова звітність станом на та за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.

		КОДИ	
		2021	10 01
Підприємство	<u>Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»</u>	за ЄДРПОУ 14307794	
Територія	<u>Шевченківський</u>	за КОАТУУ 2310137500	
Організаційно-правова форма господарювання	<u>Публічне акціонерне товариство</u>	за КОПФГ 230	
Вид економічної діяльності	<u>Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування</u>	за КВЕД 30.30	
Середня кількість працівників	<u>16615</u>		
Адреса	<u>пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211</u>		

Одиниця виміру: у тисячах гривень

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за Міжнародними стандартами фінансової звітності

V

**Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2020 р. та 30 вересня 2021 р.**

Форма № 1-к

Код за ДКУД

1801007

Актив	Код рядка	31 грудня 2020 року (перераховано)	30 вересня 2021 року
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	5 059	3 303
первісна вартість	1001	18 904	21 214
накопичена амортизація	1002	(13 845)	(17 911)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 142 480	826 854
Основні засоби:	1010	6 460 679	6 248 626
первісна вартість	1011	12 782 649	13 321 165
знос	1012	(6 321 970)	(7 072 539)
Інвестиційна нерухомість	1015	25 958	24 359
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	40 100	40 100
Знос інвестиційної нерухомості	1017	(14 142)	(15 741)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	18 073	17 374
інші фінансові інвестиції	1035	16 326	9 438
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	26 846	26 846
Гудвіл	1050	-	-
Інші необоротні активи	1090	26 323	67 424
Усього за розділом I	1095	7 721 744	7 224 224

Продовження ДОДАТКУ А

Актив	Код рядка	31 грудня 2020 року (перераховано)	30 вересня 2021 року
1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	14 416 745	15 577 484
Виробничі запаси	1101	4 789 651	5 360 770
Незавершене виробництво	1102	9 211 261	9 804 080
Готова продукція	1103	404 967	402 972
Товари	1104	10 866	9 662
Поточні біологічні активи	1110	6	2
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	1 686 400	1 883 350
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	651 308	1 141 608
з бюджетом	1135	130 789	178 650
у тому числі з податку на прибуток	1136	30 915	28 416
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	516	447
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	386 392	400 081
Поточні фінансові інвестиції	1160	16 828	22 509
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 623 155	1 092 085
Готівка	1166	2 079	1 726
Рахунки в банках	1167	1 620 371	1 090 352
Витрати майбутніх періодів	1170	2	-
Інші оборотні активи	1190	1 499 754	1 626 122
Усього за розділом II	1195	20 411 895	21 922 338
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	219	63
Баланс	1300	28 133 858	29 146 625

Пасив	Код рядка	31 грудня 2020 року (перераховано)	30 вересня 2021 року
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	280 529	280 529
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	1 623 967	1 623 967
Емісійний дохід	1411	420 390	420 390
Накопичені курсові різниці	1412	(164)	(164)
Резервний капітал	1415	71 315	71 315
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18 223 197	19 143 246
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	(1 387)	(1 387)
Інші резерви	1435		
Неконтрольована частка	1490	254	232
Усього за розділом I	1495	20 197 875	21 117 902
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	343 508	366 244
Довгострокові кредити банків	1510	54 647	140 777
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2 045 633	2 044 775
Довгострокові забезпечення	1520	133 108	133 102
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	864 003	629 726
Благодійна допомога	1526	-	-
Усього за розділом II	1595	3 440 899	3 314 624

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	31 грудня 2020 року (перераховано)	30 вересня 2021 року
1	2	3	4
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	423 638	132 880
Векселі видані	1605	103	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	152 979	95 699
товари, роботи, послуги	1615	731 358	700 683
розрахунками з бюджетом	1620	80 042	66 061
у тому числі з податку на прибуток	1621	69 978	25 011
розрахунками зі страхування	1625	41 635	49 587
розрахунками з оплати праці	1630	129 720	130 625
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2 759 308	3 329 593
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	26 511	26 508
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	99 382	121 003
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	50 408	61 460
Усього за розділом III	1695	4 495 084	4 714 099
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	28 133 858	29 146 625

Керівник

С.А. Войтенко

Головний бухгалтер

О.П. Касьян

Продовження ДОДАТКУ А

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»

Консолідована фінансова звітність станом на та за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.
Консолідований звіт про фінансові результати за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.

Дата (рік, місяць, день)	КОДИ		
	2021	10	01

Підприємство Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» за ЄДРПОУ 14307794

Консолідований звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.

Форма № 2-к Код за ДКУД 1801008**I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ**

Стаття	Рядок	9 місяців 2021 року	9 місяців 2020 року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	9 695 729	7 699 550
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6 320 247)	(4 497 058)
Валовий:			
прибуток	2090	3 375 482	3 202 492
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	534 090	922 761
дохід від використання коштів вивільнених від оподаткування	2123	224 341	
Адміністративні витрати	2130	(1 155 325)	(833 049)
Витрати на збут	2150	(477 778)	(367 700)
Інші операційні витрати	2180	(1 198 319)	(1 254 364)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	
Фінансові результати від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1 078 150	1 670 140
збиток	2195	-	-
Доход від участі в капіталі	2200	18	
Інші фінансові доходи	2220	1 509	1 806
Інші доходи	2240	138 652	78 210
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	
Фінансові витрати	2250	(199 373)	(174 673)
Втрати від участі в капіталі	2255	(768)	
Інші витрати	2270	(1 411)	(499 465)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1 016 777	1 076 018
збиток	2295	-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(96 750)	(149 555)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	920 027	926 463
збиток	2355	-	-

Продовження ДОДАТКУ А

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Рядок	9 місяців 2021 року	9 місяців 2020 року
1	2	3	
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	
Накопичені курсові різниці	2410	-	
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	
Інший сукупний дохід	2445	-	
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом:	2455	-	
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355, 2460)	2465	920 027	926 463
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	920 049	926 531
неконтрольованій частці	2475	(22)	(68)
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	920 049	926 531
неконтрольованій частці	2485	(22)	(68)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Рядок	9 місяців 2021 року	9 місяців 2020 року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	5 014 205	3 466 908
Витрати на оплату праці	2505	2 311 350	1 891 648
Відрахування на соціальні заходи	2510	489 983	402 440
Амортизація	2515	795 811	744 558
Інші операційні витрати	2520	2 795 957	2 758 813
Разом	2550	11 407 306	9 264 367

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Стаття	Рядок	9 місяців 2021 року	9 місяців 2020 року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2 077 738	2 077 738
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2 077 738	2 077 738
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	442,80222	445,89982
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	442,80222	445,89982
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

С.А. Войтенко

Головний бухгалтер

О.П. Касьян

Продовження ДОДАТКУ А

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»
 Консолідована фінансова звітність станом на та за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.
 Консолідований звіт про фінансові результати за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.
 (продовження)

Підприємство	Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»	Дата (рік, місяць, день) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2021	10	01
			14307794		

**Консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.**

Форма № 3-к

Код за ДКУД

1801009

Стаття	Рядок	9 місяців 2021 року	9 місяців 2020 року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7 230 432	2 440 565
Повернення податків і зборів	3005	505 852	449 924
у тому числі податку на додану вартість	3006	505 750	449 919
Цільового фінансування	3010	43 672	49 960
Надходження від отримання субсидій і дотацій	3011	201	
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	3 578 864	5 593 707
Надходження від повернення авансів	3020	100 098	16 835
Надходження відсотків за залишковими коштами на поточних рахунках	3025	2 543	2 646
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	
Надходження від операційної оренди	3040	11 634	8 979
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	
Інші надходження	3095	127 363	116 333
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(461 083)	(390 565)
Праці	3105	(1 827 109)	(1 478 321)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(509 338)	(416 616)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(606 977)	(513 679)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(147 306)	(116 555)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(2 641)	(3 645)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(457 030)	(393 479)
Витрачання на оплату авансів	3135	(7 227 666)	(4 541 845)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(520 313)	(40 300)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(20 678)	(3 960)
Інші витрачання	3190	(461 608)	(428 233)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	(34 314)	865 430

Продовження ДОДАТКУ А

Стаття	Рядок	9 місяців 2021 року	9 місяців 2020 року
1	2	3	4
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	7 173
необоротних активів	3205	75	243
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	141	169
дивідендів	3220	-	240
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	9 795
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	12 622	223
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	-	(6 372)
необоротних активів	3260	(191 954)	(124 326)
Виплати за деривативами	3270	-	-
Витрати на надання позик	3275	(1 300)	(770)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	-	-
Інші платежі	3290	-	(3 256)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(180 416)	(116 881)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	145 225	166 042
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	-	-
Погашення позик	3350	(359 981)	(436 942)
Сплату дивідендів	3355	(3)	(5 798)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(26 112)	(51 705)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	-	-
Інші платежі	3390	(19 443)	(14 989)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(260 314)	(343 392)
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	(475 044)	405 157
Залишок коштів на початок року	3405	1 623 155	761 127
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(56 026)	98 000
Залишок коштів на кінець року	3415	1 092 085	1 264 284

Керівник

С.А. Войтенко

Головний бухгалтер

О.П. Касьян

Продовження ДОДАТКУ А

Публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ»
 Консолідована фінансова звітність станом на та за 9 місяців, що закінчились 30 вересня 2021 р. та 30 вересня 2020 р.
 Примітки до консолідованої фінансової звітності станом на та за 9 місяців, що закінчились 30 вересня 2021 р. та
 30 вересня 2020 р.

Підприємство	Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»	Дата (рік, місяць, день)		
		за ЄДРПОУ		
		КОДИ		
		2021	10	01
		14307794		

Консолідований звіт про власний капітал за 9 місяців 2021 року

Форма № 4-к

Код за ДКУД

1801011

Стаття	Код рядка	Належить власникам материнської компанії								Неконтрольована частка	Всього
		Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал в дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Сальдо корегувань	4000	280 529	-	1 623 967	71 315	18 242 573	-	(1 387)	20 216 997	254	20 217 251
Корегування:											-
Зміна облікової політики	4005									-	
Виправлення помилок	4010					(19 376)			(19 376)	-	(19 376)
Інші зміни	4090									-	
Скоригований залишок на початок звітного року	4095	280 529	-	1 623 967	71 315	18 223 197	-	(1 387)	20 197 621	254	20 197 875
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100					920 049			920 049	(22)	920 027
Інший сукупний дохід за звітний період	4110		-	-					-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111		-						-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інвестицій	4112		-						-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113			-					-	-	-
Частка іншого сукупного асоційованих та спільних підприємств	4114			-					-	-	-
Інший сукупний дохід	4116			-					-	-	-

Продовження ДОДАТКУ А

Стаття	Код рядка	Належить власникам материнської компанії								Неконтрольована частка	Всього
		Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал в дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Розподіл прибутку:											
Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників:											
Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу:											
Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	-	920 049	-	-	920 049	(22)	920 027
Залишок на кінець звітнього року	4300	280 529		1 623 967	71 315	19 143 246		(1 387)	21 117 670	232	21 117 902

Керівник

С.А. Войтенко

Головний бухгалтер

О.П. Касьян